ANT

Haftalık Dergi • 25 Nisan 1967 • Sayı: 17 • 125 Kuruş

Atina'daki faşist darbenin içyüzü

YENİ İŞ KANUNU İŞÇİ HAKLARINI ÇİĞNİYOR

İŞÇİLER, BU TASARIYA DİRENİNİZ!

İŞ KANUNU

Tarifler

[illegible] Bir iş bağıtına dayanarak her hangi bir işte ücre[illegible] çalışan kişiye işçi, işçi çalıştıran tüzel veya [illegible]şiye işveren, işin yapıldığı yere işyeri denir.

[illegible]iği ve yürütümü bakımından işyerine bağlı bulunan yerl[illegible]me, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya mesleki eğitim yerleri ve avlu gibi sair eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılır.

[illegible] ve işin ve işyerinin yöne[illegible] vekili denir. İşveren veki[illegible]le ve yükümlerinden doğru[illegible]

[illegible] çeşit sorumluluk ve zo[illegible]a da uygulanır. İşveren vekillik sıfatı, bu kanunla işçilere tanınan hak ve vecibeleri [illegible]ortadan kaldırmaz.

[illegible]nde veya eklentileri[illegible] o [illegible]yeri[illegible]e veya eklent[illegible]endi işçilerine karş[illegible] veya iş [illegible]ıtından doğan yükl[illegible]mludur.

Uygulama Alanı

MADDE 2.- Bu kanun, beşinci maddedeki ayrıcalıklar dışında kalan bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine ve işçilerine faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

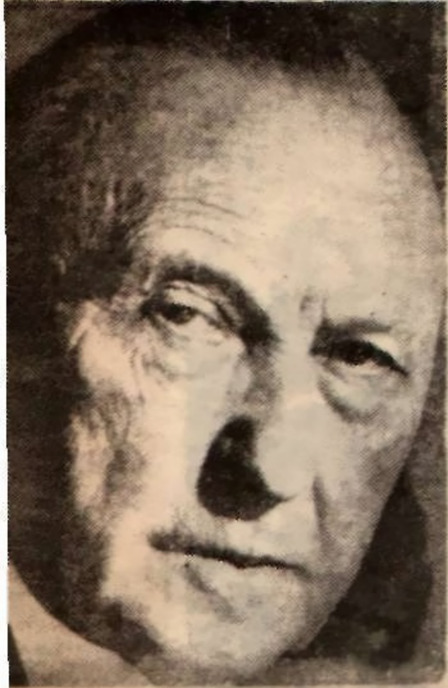
İşyerini bildirme

MADDE 3.- Bu kanunun kapsamına girecek nitelikte bir işyerini kuran, her ne suretle olursa olsun devralan, çalışma konusunu kısmen veya toptan değiştiren, yapılan işin tamamlanması yüzünden veya herhangi bir sebeple sürekli olarak çalışmasını bırakan işveren, işyerinin unvan ve adresini, çalıştırılan işçi sayısını, çalışma konusunu, işin başlama veya bitme gününü kendi adını, soyadını ve adresini, varsa işveren vekili veya

SOSYAL ADALE

KULTÜR EMPERYALİZMİ ÜZERİNE KONUŞMALAR

HAFTANIN NOTLARI

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Almanya'yı yıllarca Amerika'nın dümensuyunda yöneten Adenauer geçen hafta 91 yaşında öldü

17 nisan

Yeni bir vurgun!

■ **Özel teşebbüse devlet eliyle vurgun yapmak imkânını sağlayan bir kanun daha Millet Meclisi'nde AP'lilerin oylarıyla kabul edildi. Özel sektör linyitlerinin Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun aracılığıyla satılmasını öngören tasarıya karşı CHP Zonguldak Milletvekili Kenan Esengin'in «Kişileri devlet eliyle zengin etmek istiyorsunuz» diye itiraz etmesi üzerine konuşmacı ile AP'liler arasında karşılıklı küfürleşmeler oldu. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, belirli azınlığı devlet eliyle zengin etmenin AP'den önceki devirlerde başladığını belirterek «Bu tasarı AP'nin görüşüne uygundur ama Türkiye'nin çıkarlarına uygun değildir» dedi. Kanun yürürlüğe girdikten linyit sahibi özel işletmeler mallarını devleti komisyoncu olarak satmak suretiyle milyonlar kazanacaktır. Türkiye Odalar Birliği Başkanı Sırrı Enver Batur ise Elâzığ'da kalkınmanın sadece özel teşebbüs sayesinde sağlanacağını söylemiştir. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!**

Yolsuzluk!

■ PTT telekomünikasyon ihalesinde büyük çapta yolsuzluk yapıldığı ileri sürülüyor. İddiaya göre, telekomünikasyon için kurulacak şirkette çoğunluğun en geç 8 yıl sonra millî ortağa geçmesi dört yabancı firma tarafından kabul edildiği halde ihale bu şartı kabul etmeyen bir Kanada firmasına yapılmış bulunmaktadır. PTT ayrıca, diğer firmaların tenzilât tekliflerini de çiğnemiştir. Böylece PTT 100 Milyon Lira zarara sokulmuştur. Yeni Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç'in meseleye el koyarak ihaleyi durdurması istendiği halde müdahalede bulunulmamıştır.

18 nisan

Para korkaktır!

■ Yeni Gazete'ye bir demeç veren işadamı Vehbi Koç, paranın korkak olduğunu ve yüzde yüz emniyet istediğini ileri sürerek "Bu memlekette her sahada yapılması icap eden, çok büyük işlerimiz vardır. Bu işlerin başarılması siyasi istikrara, âhenkli, sistemli çalışmaya ve paraya muhtaçtır" dedi. Hemen arkasından da "İktisadi durumu sağlam olmayan devletlerin siyasi durumları da sağlam değildir. Bugünkü durumdan çıkmak mecburiyetindeyiz" demek suretiyle bir önceki sözleriyle çelişmeye düştü. Önce hangisi? Siyasi istikrar mı, iktisadi istikrar mı?

TÖS'ün muhtırası

■ **Türkiye Öğretmenler Sendikası, «çalışmalarının yönünü ve biçimini tayinde yararlı olur umuduyla» yeni Millî Eğitim Bakanı İlhami Ertem'e bir muhtıra verdi. Muhtırada eski bakan Dengiz zamanında «öğretmen kıyımının şevkle, aşkla devam ettirildiği» belirtildikten sonra öğretmenlere karşı davranışların durdurulması, öğretmen sorunlarının çözümlenmesi ve barış gönüllülerinin Türk okullarından uzaklaştırılması isteniyor. Öte yandan, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri İbrahim Güzelce, 17 Nisan'ın yıldönümü dolayısıyla bir bildiri yayınlayarak köy enstitüleri hareketinin öncülüğünü yapan Yücel'leri, Tonguç'ları saygı ile andığını ve bu hareketin yeminli takipçisi olduklarını bildirdi.**

Kanunlaştı

■ TİP'in şiddetli muhalefetine rağmen gemi adamları aleyhine hükümlerle Meclis'ten geçen Deniz İş Kanunu Tasarısı Senato'da kabul edildi.

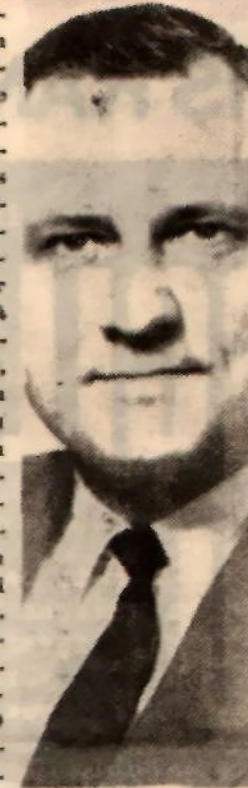

Başkan Sunay'ın Amerika ziyareti sırasında Demirel iktidarına güvenlerini açıklayan Amerikan işadamlarının temsilcileri geçen hafta Türkiye'ye gelerek yeni yatırım imkânlarını araştırdılar ve bu arada Başbakan Demirel ile görüşerek Türkiye'de girişecekleri teşebbüsler için kendisinden garanti aldılar

19 nisan

Hariçten gazel

■ **Türkiye'nin iç meseleleri hakkında sık sık hariçten gazel okuyan Amerikan Yardım Kurulu Başkanı James Grant, Türkiye'nin memnuniyet verici şekilde kalkındığını söyleyerek «Türkiye 1970'den sonra geri kalmış ülkelere yardım edecek duruma gelecektir» dedi. Dünyanın hiç bir yerinde küstahlığın bu derecesi görülmemiştir. Bugüne kadarki iktidarlara kabul ettirdikleri özel teşebbüs rejimiyle Türkiye'yi bağımlı durumda bırakan Amerika'nın bu işgüzar temsilcisi pekâlâ bilir ki, Türkiye'nin değil 1970'e, yirminci yüzyılın sonuna kadar bu muhtaç durumdan kurtulması mümkün değildir. Meğer ki düzen değişsin... Bay Grant'ın dilinin altındaki bakla başkadır. Nitekim Amerikan taraftarı Bâbıâlide Sabah Gazetesi dahi AID Başkanı'nın sözlerini şöyle yorumlamıştır: «Bu diplomatik cümlenin Türkçesi şu: Amerikan yardımı 1970'te kesilecek!». Ancak, bu kesilme, Amerika'nın Demirel'e empoze ettiği ve plana sokturduğu «önce tarım ve turizm, sonra sanayileşme» esasına dayanan proje gerçekleşirse mümkün olacaktır.**

GRANT (Bir fetvacı)

Kendir faciası

■ Kastamonu çevresindeki kendir üreticileri perişan durumda bulunmaktadır. Kendir üreticileri emeklerinin karşılığını alamamakta, ürünleri para etmemektedir. İktidar jüt ve sisal ithalinin kotadan çıkarılacağını bildirdiği halde aynı günlerde yayınlanan Resmî Gazete'de kendir üreticisinin baş düşmanı olan jüt ve sisal ithalinin kotagörülmüştür. Bir avuç ithalâtçının çıkarları uğruna ihmal edilen kenevir üreticileri, toprağı ve kendiri işleye işleye kan tutmuş elleriyle kara kara düşünmektedir.

Solun zaferi

■ **Japonya'da yirmi yıldan beri ilk defa 11 Milyon nüfuslu Tokyo'nun Belediye Başkanlığı seçimini sosyalist aday Prof. Minobe kazandı. Sosyalistlerin bu zaferi, Japon iç politikasında «sola açılış» olarak kabul edilmektedir.**

20 nisan

Ya öteki bölgeler?

■ İstanbul'un meselelerini görüşmek üzere toplanan İstanbul Bölge Kalkınma Kongresinde mutlu azınlık temsilcilerinin ve Başbakan Demirel'in sakat görüşler ortaya atması üzerine konuşan DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in meselelerin temeline inen ve mevcut düzen değişmedikçe bölgesel sorunların da çözümlenemeyeceğini belirten konuşması Vali Vefa Poyraz'ın müdahalesiyle önlendi. Kongrenin yurt gerçeklerinden uzak tutumu karşısında bazı gençler toplantı salonunun kapısına «İstanbul'u kalkındırdınız diyelim, ya Hakkâri ne olacak?», «Dertlerini savunduğunuz kimselerin temsilcisi var mı?», «Köy enstitülerinin açılmasını istiyoruz...» yazılı dövizler astılar. Toplantının en ilginç açıklamasını ise İETT Müdürü Saffet Gürtav yaparak hiç çöp parası ödemeyen Hilton'un temizlik masraflarının belediyeye 40 Bin Lira'ya patladığını söyledi. Bölge kalkınmasından kimlerin kalkınmasının kastedildiği bu açıklamadan da anlaşılmaktadır.

Fırsat bildiler

■ **Geçen hafta ölen Prof. Ali Fuat Başgil'in cenaze törenini fırsat bilen din istismarcıları gövde gösterisi yaptılar. Millet Meclisi Başkanı Bozbeyli başta olmak üzere bütün AP ricalinin katıldığı törende tekbirler getirildi, cenaze namazı Diyanet İşleri Başkanı tarafından kılındı. Gericilerin cüreti 27 Mayıs'a dil uzatmaya kadar vardı ve Belediye İmamı Başgil'in Balmumcu'da geçirdiği günlerden söz açarak «zalimlere uşak olmadı» dedi. Sağcı gazeteler de Başgil'i ikinci demokrasi şehidi ilân ettiler.**

ANT yargılandı

■ Şadi Alkılıç'ın beraatini isteyen International Amnesty Kurumu'nun Yargıtay'a yaptığı müracaat dolayısıyla ANT'ın 6 ncı sayısında yayınlanan "Dünya Alkılıç'ın Beraatini İstiyor" başlıklı yazısından dolayı dergimiz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Doğan Özgüden geçen çarşamba günü İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde yargılandı. Sorgudan sonra duruşma başka güne ertelendi.

21 nisan

Beklenen darbe

Yunanistan'da sol cephenin gittikçe kuvvetlenmesi karşısında beklenen faşist darbe bir kral kararnamesiyle gerçekleştirildi. Kral Konstantin bütün temel hak ve hürriyetleri yürürlükten kaldırdı, tekrar idam cezası koydu. Başta parti liderleri ve sendika başkanları olmak üzere 8500 kişi tutuklandı, Başbakanlığa Yargıtay Başkanı Kollias, Başbakan Yardımcılığı ve Savunma Bakanlığı'na da Korgeneral Spandikakis getirildi. Yer yer mukavemet hareketlerinin belirdiği Yunanistan'da kısa zamanda bir karşı darbe ya da iç savaş patlak vermesi bekleniyor. (Bu konudaki yorumlu haberimiz 4. sayfadadır.)

Alkılıç dâvası

Şadi Alkılıç'ın Yargıtay'daki murafaasında avukatları, karara varılması için Anayasa Mahkemesi'nin Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. madde hakkında açıklayacağı gerekçenin beklenmesini istediler. Murafaa 10 Mayıs'a bırakıldı. Anayasa Mahkemesi gerekçe tesbit ederken komünizmin sınırlarını da çizerek 141 ve 142. maddelere açıklık kazandırmağa çalışıyor. Gerekçenin yakında açıklanması bekleniyor.

22 nisan

Saldırılar

Yazar arkadaşlarımızdan TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan ile Refik Erduran Ege Bölgesi'nde halkla temas gezisine çıktılar. Gittikleri her yerde büyük ilgi ile karşılanan yazarlardan Çetin Altan, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Talebe Cemiyeti'nin düzenlediği "Atatürk ve Sosyalizm" konulu konferansta konuşurken bir takım sağcılar toplantıyı sabote etmeğe kalkıştılarsa da, devrimci gençlerin müdahalesiyle kapı dışarı edildiler. (TİP toplantılarına yapılan saldırılar ve Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı protestolarla ilgili haberimiz 5. sayfadadır.)

DİSK'in protestosu

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, Yunanistan'daki darbe ile ilgili bir demeç vererek "Sermaye çevrelerinin çıkarı için halka karşı orduyu kullanan kral, demokrasinin sillesini mutlaka yiyecektir" dedi. DİSK Genel Sekreteri Güzelce de, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bir telgraf göndererek kralın işçi sendikaları kurma hakkını kaldırmasını protesto etti. Türkiye'deki sağcı basın ise, kralın darbesine alkış tutmaktadır.

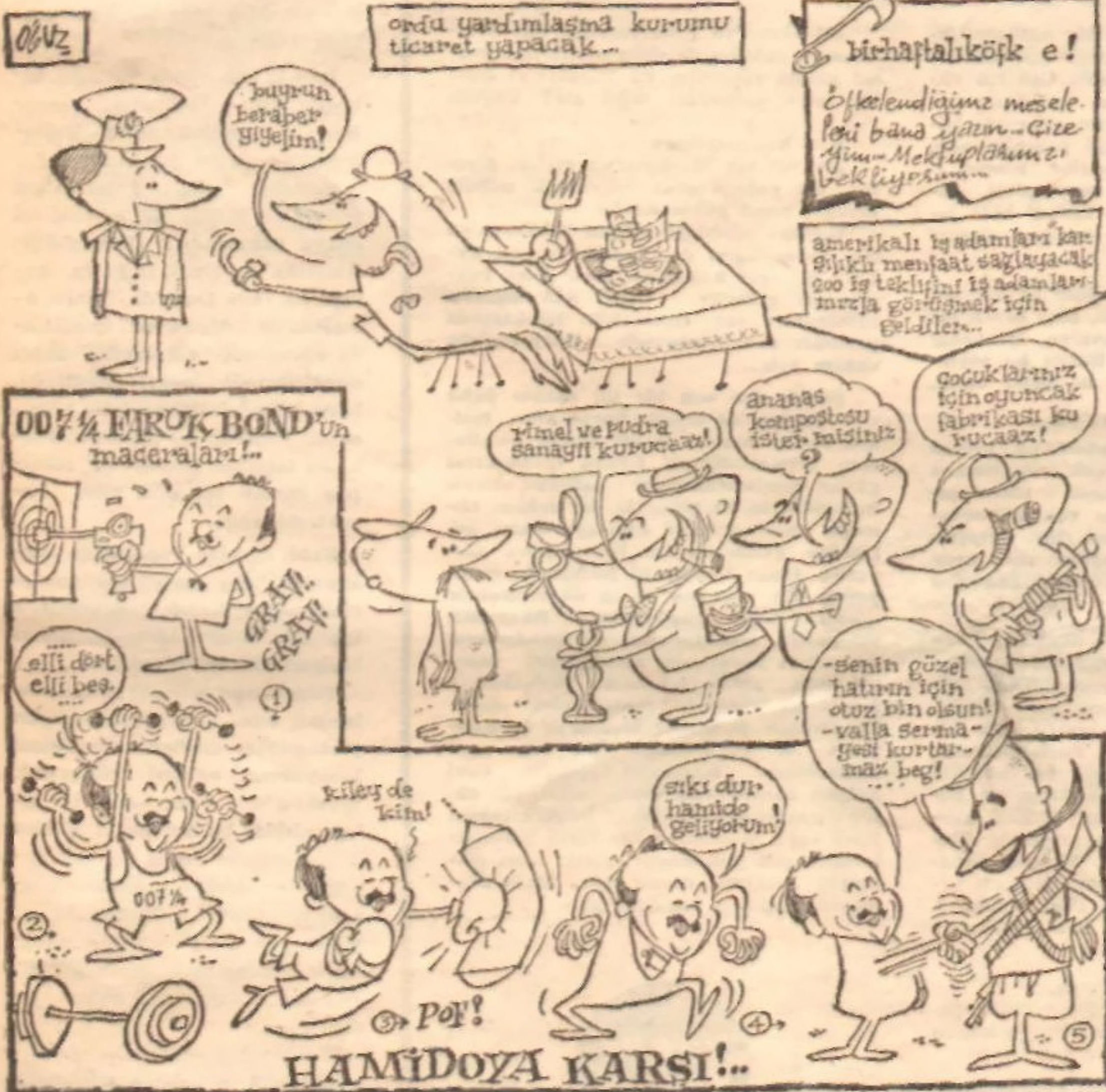
23 nisan

Demirel konuştu

Başbakan Demirel, uzun zamandan beri ara verdiği basın toplantılarına yeniden başladı. Solcu dergilerin çağırılmadığı basın toplantısında Demirel, ekonomik konularda "nurlu istikbal" manzarası çizdikten sonra birbirleriyle çelişen sözler söyledi. Siyasi alanda hürriyet, güven ve huzur havasının mevcut olduğunu ileri sürdükten sonra "huzuru sağlamak için yeni tedbirler alınacağından" söz etti. Dış politikamızın milli vasfı haiz olması gerektiğini ileri sürerken Amerika'ya karşı çıkanları milli menfaatlere aykırı davranmakla suçladı. Özel teşebbüsün gelişmesini sağlayacak tedbirleri sayarken sosyal adaletten dem vurdu. Dünyanın her yerinde Türk parasının değerinin düştüğü hatırlatıldığı halde "Böyle bir şey yoktur" diyecek kadar gözü kapalı konuştu.

CHP Kurultayı

CHP Kurultayı bu hafta cuma günü Ankara'da toplanacaktır. Ecevit'çiler ile Sekizler arasındaki söz düellosu şiddetlenirken teşkilâtta da taraftarlar arasında sık sık kavgalar patlak vermektedir. Partinin mukadderatını İnönü tayin edecektir.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

KAFANI SEN DÜZELT, DEMİREL!

KIBRIS'a Türk müdahalesinin Washington tarafından önlenmesinden bu yana Türkiye'de tek kişi kalmamıştır ki, Türk Ordusu'nun NATO emrinde bulunduğunu ve Amerika'nın izni olmadan en önemli milli meselelerde dahi en ufak bir harekâta girişemeyeceğini bilmesin... Nitekim bu vahim gerçeğin ortaya çıkmasından sonra NATO komuta zinciri dışında bir milli ordu kurulacağına dair bazı haberler yayınlanmıştır, ancak işin içyüzü kesinlikle öğrenilmemiştir. İşte, Türkiye için hayati önem taşıyan bu konuyu aydınlığa kavuşturmak üzere geçen hafta gazeteciler iktidarın başına sormuşlardır: "Türkiye'de NATO dışında bir milli ordu var mıdır?" Süleyman Bey'in bu soruya verdiği cevap ise tam bir demagoji örneğidir: "Herkes kafasını düzeltsin. Türkiye'de bir ordu var, o da Türkiye'nin milli ordusudur." Amerikan işadamlarıyla yaptığı "tatlı kâr" sohbetinin sarhoşluğu içinde Demirel ya soruyu anlamamış, ya da anladığı halde böyle geçiştirmek işine gelmiştir...

HİÇ şüphe yok ki, Türk ordusu bir milli ordudur; çünkü o orduya eli silâh tutan tüm er kişiler, hem de Süleyman Bey gibi kırkına kadar beklemeden, hayatlarının en verimli iki yılını etleriyle, kemikleriyle vermektedirler. O orduyu bu fakir millet, dişinden tırnağından artırarak ayakta tutmaktadır. Ne var ki, mesele, orduyu kimlerin meydana getirdiği değil, kimlerin ona komuta edeceği meselesidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "komünizm tehlikesine karşı cephe" sloganıyla Amerika'nın müttefiki haline getirilen ülkelerin hemen hepsinin orduları Amerikan generallerinin emir ve komutası altına sokulmuştur. Ayrıca ordu kuruluşları, silâh ve cephaneler de Amerikan standartlarına uydurularak bu kuvvetler tam anlamıyla bağımlı hale getirilmişlerdir Böylece, aslında milli nitelikte olan orduların milli gayeler için kullanılması imkânı ortadan kalkmıştır. Amerikan emperyalizmi bununla da kalmamış, bu orduların yüksek rütbeli subaylarını, büyük maddi imkânlar sağlayarak imtiyazlı duruma getirmiş, kendi halkından kopartmıştır. Öyle ki, bu ülkelerde sol kuvvetlerin gelişmesi Amerika'nın ve onunla işbirliği halindeki yerli ekonomik ve siyasi iktidarların çıkarlarını tehlikeye düşürdüğü zaman bu ordular faşist darbeler için vurucu kuvvet olarak kullanılmağa başlanmıştır. İşte Yunanistan'daki darbe, Latin Amerika ve Güney Doğu Asya'da örnekleri çok görülen bu gibi hareketlerin en yenisidir ve herhalde sonuncusu değildir.

15 yıldan beri Amerikan generalleri'nin emir ve komutası altına sokulan Türk Ordusunu da aynı oyuna getirmek ve kendi halkından koparmak yolunda endişe verici belirtiler vardır. Askeri okullar statüsü fakir halk çocuklarının subay çıkmasını önleyecek biçimde değiştirilmekte, Askeri Personel Kanunu ile yüksek komutanlara büyük maddi imkân ve imtiyazlar tanınmakta, daha da ileri gidilerek subayların ortak bulunduğu Ordu Yardımlaşma Kooperatifi yabancı şirketlerle kârlı ticaret işlerine sokulmakta, asker ticaret hayatına itilmektedir. Bu gidişle, Yunanistan örneğinde olduğu gibi, yüksek komuta heyetinden bir kaç kişinin saptırılması ve Türkiye'nin sonu karanlık maceralara sürüklenmesi ihtimali gözden uzak tutulmamalıdır. Böyle bir durum Demirel'in de işine gelebilir ama geleneği itibarıyle devrimci ve büyük gövdesiyle halktan yana olan Türk Ordusu, bu cür'etin sahiplerine çılgınlıklarının bedelini ergeç misliyle ödetecek bilince sahiptir. Eğer düzeltilmesi gereken bir kafa varsa o da Demirel'in kafasıdır ve başkalarının düzeltmesine meydan vermeden bu kafayı Demirel kendisi düzeltmelidir!

Diktatör Kral Konstantin

Olayın sebepleri nelerdir? Kuvvet kimdedir? Amerika'nın etkisi var mıdır? Kıbrıs'ta ve Orta Doğu'da ne gelişme beklenebilir? Türkiye için önemi nedir?

Sağcı darbenin hedefi: Papandreu

BİR ASKERİ DARBENİN ANATOMİSİ

21 Nisan 1967 Cuma sabahı erken saatlerde Yunanistan, uzun zamandan beri beklenen faşist askeri darbeye sahne oldu. (Bak: ANT, 21 Mart 1967, sayfa 12; ANT, 11 Nisan 1967, sayfa 12) *Böylece Amerika'nın yardım elini uzattığı her memleket gibi, bütün mukadderatını Washington'a bağlamış olan Yunanistan da şaşmaz bir süratle felâketin kucağına sürüklendi.*

Bundan böyle kim başa geçerse geçsin, kim ne söylerse söylesin, Amerikan uşaklığı yapmadan demokratik mutluluğa kavuşulamayacağı iddiasındaki *komprador grup da* dahil her sınıf Yunanlı, ıstıraplarla dolu devreler geçirecektir. Faşizmin bir sistem olmadığı anlaşılacaktır.

Peki bu ıstıraplar, bu zaman kaybı neden? Niçin faşizm?

Çünkü, batı blokunun ve kapitalist dünyanın lideri Amerika, Amerika'nın Yunanistan'da satın aldığı bir kaç siyaset adamı, *yine Washington'un kandırdığı* bir kaç asker, modası çoktan geçmiş krallık müessesesi, asalak asiller sınıfı ve büyük vatan hainleri tarafından dizginleri çekilen kukla komprador sınıfı, Mayıs seçimlerinde solun zaferini önlemek, Yunanistan'daki sosyal gelişmeyi geciktirmek çabasındadır.

Bu faşist darbenin figuranları *kı: şunlardır:* 1) Damarlarında tek damla Yunan kanı dolaşmayan, bütün ecdadı Batı Avrupalı olan ve Danimarkalı Prenses Annı Marie ile evlenmiş bulunan bir âsi genç: Kral Konstantin, 2) Başta General Spandidakis olmak üzere yüksek rütbeli sağcı subaylar, Kıbrıs'ta çalışan (eski *Nazi taraftarı, şimdiki EOKA'*cı) General Grivas, Amerika yönetimindeki Yunan Milli Emniyeti (K.Y.P.) mensupları, 3) Konstantin Mitsotakis ve Yani Çuderos başta olmak üzere, Washington'a kendilerini satmış si*yaset adamları, 4) Kral Konstan*tin'in çevresinde toplanmış, asillik iddiasındaki bir avuç geri kafalı, 5) Başta Onasis ve Niarkos gibi zenginlerin bulundukları mutlu azınlık grupu, 6) Bütün bu grupları kendi hazırla*dığı planlara göre* kullanan Birleşik Amerika.

İpin ucunu elinde tuttuğu anlaşılan batı blokunun *"süper lideri"* Amerika, neden Yunanistan'da darbe yaptırmıştır?

Bilindiği gibi, Amerika'nın Sovyetler Birliği ile mücadelesi dünya çapındadır. Yunanistan, *Amerika'nın* Uzak Doğu'da, Avrupa'da, Orta Doğu'da, Güney Amerika'da, füzesavar imalâtında ekonomik alanlarda, zenci meselelerinde, sosyal konularda, barış lehindeki nümayişler konusunda sıkıştığı şu günlerde kar*şısına tehlikeli problemler çıkar*mış önemli bir kilit ülke karakterindedir.

Kaldı ki, yine Yunanistan, diplomatik *"alış veriş"* görüşmelerinde Amerika'nın Sovyetler'e üzerinde tâviz tanıma niyeti beslemediği bir ülkedir de...

Yunanistan, normal siyasi yol*lardan, yani anayasaya* uygun parlamenter usullerle sosyalizmi benimseme eğilimi gösterirse, Washington, emperyalist bir alışkanlıkla, bu gelişmeyi sadece Yunanistan'ın bir iç işi saymayacak ve derhal müdahale edecektir. Çünkü, *Yunanistan'ın* yüzde yüz Amerikan tesir sahasında bulunmasını istemektedir. İşte son darbenin asıl nedeni budur.

Washington yöneticilerini, Yunanistan'ın iç işlerine müdahale

Moskovaya, Moskovaya...

ŞU Adalet Partisi hükümeti her gün biraz daha, biraz daha gayrimeşruya düşüyor. Bizim gayretimiz, yani emekçilerden yana, Türk milletinin menfaatlerinden yana olanların gayreti bu gözü dönmüş iktidarı Anayasa sınırları içinde kalmağa çekmek olmalıdır. Delirmiş, gözü dönmüş, şaşırmış bir insan *uçurumun başındaysa,* yuvarlanmak için adımını atmak üzereyse, onu öyle bırakamayız. Ve bir takım *insanları, bir düzeni de birlikte* uçuruma götürecekse hele, hiç bırakamayız. Ama bütün gayretimiz de boşa *gidebilir.*

Türkiye İşçi Partisi meşru bir partidir. Onu kanunlar korur. Ama Adalet Partisi Hükümeti kanun falan dinlemez, örgütlediği çetelerini İşçi Partililerin üstüne saldırtır. Düzen dışı, insani olmayan baskılara başvurur.

Adalet Partisi'nin zorbalarının saldırdığı İşçi Partisi toplantılarının ikisinde ben de vardım ve konuşuyordum.

Diyordum ki:

«Geri kalmış memleketlerde içerdeki burjuvalar çoğunlukla dış sömürücülerin uşaklarıdırlar. Onların menfaatleri *dışardaki sömürücülerin menfaatleriyle* birliktir. Kendi memleketlerinin menfaatleriyle içerdeki burjuvaların menfaat*leri taban tabana zıttır. Bir de bu bur*juvalar, memleketlerinin insanlarını yabancı kapitalistlerle birlik olaraktan sonuna *kadar soyabilmek için kendi* memleketlerinin kişiliğini öldürmeğe çalışırlar. O, kölelikte sonuna kadar kalsın diye *her* şeyi yaparlar. Köle kendi köleliğini kabul eden alçalmış bir kişidir. Köleliğini kabul *etmeyen* kişi, millet köle sayılmaz. Bakın şu burjuva uşaklarına, dillerine pelesenk ettikleri şeye, ne diyorlar, bakın şu uşaklara, şu kölelere, şu millet haysiyetine kurban olası alçaklara Amerika olmazsa biz bu çağda yaşayamayız. Biz bağımsız yaşayamayız. Milleti köleliğe alıştırıyorlar. Böyle konuşmak onurlu bir milletin vatandaşına yakışmaz. Burjuvalar milletlerin vatandaşları değildir. Onların vatanları yoktur. Onların vatanları paralarıdır. Millet köle olsun, ellerinde kölece yaşasın diye *birliği parçalamağa,* kültürü öldürmeğe çalışırlar. Bunun içinde dini kullanırlar, mezhepleri, dil*leri, soyları kullanırlar. Milleti köle bı*rakmak için her kutsal varlığı kullanırlar...»

Ben böyle konuşuyordum ki, bir ses geldi. Bu, çember sakallı, başı bereli bir adamın sesiydi: *«Moskova'ya, Moskova'ya..»* Şaşırdım kaldım. Bütün bu söylediklerimin Moskova'yla ne ilgisi vardı.

«Moskova'ya Moskova'ya...»

«Ben,» dedim, «Moskova'ya gittim *geldim. Niçin bu kadar çok istiyorsunuz* benim Moskova'ya gitmemi? Güzel şehir Moskova.. Bu kadar çok istiyorsa*nız* Moskova'ya gitmemi, *bir* fırsatını bulursam, hatırınız kalmasın diye gene gider gelirim. Sırf sizin gül hatırınız *kalmasın diye..»*

«Bu burjuvalar, bizi dünyanın en geri milleti yaptılar. *Ocağımızı söndürdüler.* Bizi bu hale getirdiler. Türk milletini topyekun ölüme mahkum ettiler. Türkiye açıkça karşı karşıya. Hiç bir düşman bu burjuvaların Türk milletine yaptığını yapamazdı. Hiç bir milletin gücü Türk milletini, dünyanın en büyük imparatorluklarından birisini kurmuş, büyük Anadolu uygarlığının, kültürünün üstüne oturmuş, Yunusu, Sinanı, Mustafa Kemali, Nazım Hikmeti yetiştirmiş bir millet olan Türk milletini, hiç bir milletin gücü bu hale getirmeğe yetmezdi.»

«Moskova'ya Moskova'ya...»

Eskişehir İl Başkanı, genç, cesur, çalışkan, öğündüğümüz genç kavga adamı Turgut Kazan karşılık veriyor:

«Moskova'ya gitmiyeceğiz. Biz Moskova'ya gidelim de sizin ağalarınız parsel parsel yapsınlar da Türkiye'yi daha bir iyice satsınlar, değil mi? Yağma yok.»

Ben konuşuyorum:

«Haydi biz Moskova'ya gittik, diyelim. Bu yoksul otuz milyonluk milleti *nereye, nasıl götürelim?»*

Başları sıkıştığı zaman Moskova'ya da, Vaşington'a da, Londra'ya da, Pe*kin'e de, eğer kabul ederlerse* Türk *burjuvaları* giderler. Onun için dışarda fabrikaları var. Onun için bankalarda paraları var. *Onun için... Burjuvazinin* vatanı yok...

Şimdi size son bir iki sözüm daha var. Türkiye'de oturan burjuvalar.. Halkın dinini, halkın İmam Hatip Okulla*rına yerleştirdiğiniz* fıkara çocuklarını gâvur sömürücülerinin kalkanı olarak kullanmayın. O bilinçsiz, bir lokma ek*meğe muhtaç fakir fıkarayı bizim* üstümüze göndermeyin. Biz, onlara acıyoruz. Onun içindir ki mukabele etmi*yoruz. Bir sabrımız taşar da mukabele* edersek maşa yaptığınız o fıkaraları karşımıza almayacağız. O kandırılmış *fıkaraları karşımıza alacağımızı* sanıyorsanız aldanıyorsunuz. Mukabeleye karar verirsek karşımızdakiler sizler olacaksınız. *O* zaman Hanya'yı da Konya'yı da görürsünüz. Bu size son ihtarımızdır. Kendinizi toplayın. Geri kalmış memleketin burjuvaları siz zaten gayrimeşrudasınız.. Demokrasinin yüzü suyu hürmetine her türlü kötülüklerinize göz yumuluyor. Fazla aşırı gitmeyin. Anayasa dışına daha fazla düşmeyin. Aklınızı başınıza alın.

Yaşar Kemal

ettiren diğer bir sebep de, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Orta Doğu'da bir *(kuvvetler dengesi)* bulunmamasıdır. Gerçi Amerika Orta Doğu'da İngiltere, Fransa ve İtalya'dan boşalan liderlik mevkiini batı bloku namına tek başına devralmıştır ama, Sovyetler Birliği karşısında Orta Doğu'da bir *status quo* kuramamıştır. Amerika Orta Doğu'ya tek başına hâkim olamamaktadır. Sovyetler'in ağırlığını bu petrol bölgesinden söküp atamamaktadır. Bununla beraber, kendisini Orta Doğu'dan çıkıp gitme durumuna düşecek kadar zayıf da görmemektedir. Öyleyse, Amerika'nın Orta Doğu'da savaşa başvurmadan bir *statu quo* kurabilmek için Sovyetler Birliği ile anlaşması, yani hasmına bazı tâvizler vermesi gerekmektedir. Ne var ki, Amerika'nın Sovyetler'e Orta Doğu'da vermeyi düşündüğü tâvizler, Yunanistan'ın dışındadır. Ayrıca, Yunanistan dışında tâvizler verdikten sonra Amerika'nın Arap ülkelerinden başlayıp Kıbrıs üzerinden geçen bir savunma hattını Yunanistan'a bağlama planları da vardır.

Darbenin üçüncü sebebi ise, doğrudan doğruya Yunanistan'ın özel durumu ile ilgilidir. Yunanistan, hıristiyan milletlerin gözünde itibarlı bir ülkedir. Amerika'daki Yunan asıllı işadamları Yunanistan'ın sosyalizme kaymaması için ellerinden gelen gayreti esirgememektedirler.. Ortodoks kilisesi açısından da Yunanistan Amerika için büyük önem taşımaktadır. Enosis halinde Kıbrıs'ın da katılmasıyla büyüyecek bir Yunanistan ise Akdeniz'in ortasında (tıpkı Formoza gibi) coğrafi bir öncelik kazanacaktır.

İşte, krallığa karşı açıkça cephe almış bulunan ve Yunanistan'daki sol hareketin lideri durumunda bulunan Papandreu'nun gelecek ay yapılacak seçimleri kazanacağının anlaşılması, yukarıda sıralanan sebeplerden dolayı, Amerika'yı ve onun Yunanistan'daki uşaklarını faşist bir darbeye itmiştir.

Peki, şimdi ne olacaktır? Darbe yöneticisi askerlerin radyoda *"NATO'ya bağlıyız"* sözleriyle başlayan hareketi, Yunanistan'ı nerelere sürükleyecektir?

Her ne kadar darbeyi mazur göstermeye kalkan kararı Kral imzalamışsa da, Konstantin hareketin ikinci derecede aktörlerindendir. Kral faşist generallerin dümensuyunda gitmiştir. İhtilâl hükümetine ne kadar sivil sokulursa sokulsun, yönetim faşist generallerin elinde kalacaktır. Seçime gidilse bile, bu ancak sol cephe adamakıllı ezildikten sonra normalleşecektir.

Ama bütün bunlara rağmen, Yunanistan'da halk kitlelerinin büyük çoğunluğu, siyasi olgunluğa sahiptir ve bilinçlidir. Amerikan'ın teşvikiyle girişilmiş bir askeri darbeyi yanlış değerlendirmesi mümkün değildir. Esasen çoğunluk krallık ve faşizm aleyhtarıdır. Bu eğilim Alman ve İngiliz işgal kuvetlerine karşı, Yunan Ordusu'nun faşist liderlerine karşı sık sık ve büyük bir cesaretle ispatlanmıştır.

Kıbrıs'a gelince, bugün Atina hareketine fiilen katılmasa bile, Amerikan planları gereğince şu veya bu şekilde darbe mihverine girmek zorundadır, tabii darbe daha başlangıçta başarısızlığa sürüklenmezse... Böylece, Kıbrıs'ta NATO üsleri kurulması yolundaki Amerikan planı da bu darbe il· kuvvet kazanmış olmaktadır.

Syngman Rhee'den, Diem'den, Juan Bosch'dan, Sukarno'dan ve benzerlerinden sonra, Yunanistan'ın sivil liderleri Amerikan dostluğunun bedelini ödemek zorundadır.

Ve eğer akılları varsa, Orta Doğu'nun diğer ülkeleri ve özellikle Türkiye geç kalmadan Yunanistan Olay'ından gereken dersı almalıdırlar. Çünkü Amerika'nın hazırladığı bu darbe, eninde sonunda diğer Orta Doğu ülkelerinde de etkilerini gösterecektir. Amerika'nın *"kısa pantolonlu"* dış politikası, oralarda da Yunanistan'daki gibi planları uygulamaya çalışacaktır.

TERÖR

■ *Dağdaki eşkiya düze inerken şehirlerde zorbalık kol geziyor*

AP iktidarı, giriştiği terör teşebbüsüne uyanık çevrelerin gösterdiği tepki karşısında *suçluların telâşı ve şaşkınlığı* içinde bulunmaktadır. Birbirini tutmayan haberler ve beyanlar AP yöneticilerinin nasıl bir şaşkınlık içerisinde bulunduğunu göstermektedir.

Nitekim, geçen hafta AP Genel Yönetim Kurulu'nun *"Terör Tasarısı'nın bir an önce çıkartılması için hükümete direktif verdiği"* bildirildiği halde, hafta başında AP Genel Yönetim Kurulu'nun Terör Tasarısı'nı *"havayı müsait bulmadığı"* için bir yıl sonraya ertelediğine dair haberler basında yer almıştır. Ne var ki, bu haberin de geçerliği uzun olmamış, cuma günü AP'ye yakın bir gazetede Adalet Bakanı Hasan Dinçer'in şu demeci yayınlanmıştır:

"Tasarının geri bırakılması diye bir şey yoktur. Meclis'in bu döneminde tasarının çıkması için çalışıyoruz."

Öte taraftan İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın zabıta kuvvetleri doğu bölgesinde eşkiyayı dağdan düze indirirken büyük şehirlerde zorbalık kol gezmekte ve TİP toplantıları, çıkarcı çevreler tarafından kandırılmış zavallıların saldırılarıyla polisin gözü önünde sabote edilmektedir.

Önceki hafta Düzce ve Adapazarı'nda AP'lilerin kışkırtmasıyla TİP toplantısına karşı nurcular ve İmam Hatip Okulu öğrencileri tarafından girişilen sabotaj hareketi, geçen hafta başında da Eskişehir'de tekrarlanmıştır.

Adapazarı'nda TİP toplantısına saldırılıyor

Anlaşılmaktadır ki, er veya geç Türkiye'ye terörü hakim kılmak isteyen AP iktidarı, memlekette sola karşı bir hava yaratmak gayretindedir. Arkadaşımız Çetin Altan'ın milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması teşebbüsü de bu hesaba dayanmaktadır. AP organlarının, *"Basın Diyor Ki"* sayfamızda zaman zaman iktibas ettiğimiz yayınlarına bakılırsa, zorbalık sadece TİP toplantılarına münhasır kalmayacak, bütün devrimci müesseselere ve kişilere yöneltilecektir.

Ve başta Amerika olmak üzere bütün çıkarcı çevrelerin bir an evvel gerçekleşmesini istedikleri terör devri, anayasaya aykırı da olsa, Terör Kanunu'nun çıkartılmasıyla kanuni bir nitelik kazanacaktır.

Ancak, yukarıda da belirttiğimiz gibi uyanık güçlerin direnişi iktidarın oyununu bozmuştur. Terör Tasarısı'nın açıklanması anayasa cephesinden en şiddetli tepkiyi görmüş, Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma teşebbüsü de devrimci cephede sert şekilde protesto edilmiştir. Meselâ Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, yayınladığı bildiride *"anayasa ilkelerini savunan bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı olduğunu"* açıklamış, İktisatlılar Fikir Kulübü ise *"Anayasaya sahip çıkmış namuslu insanlar olarak bu hukuk cinayetinin işlenmesine karşı çıkacağız"* diye sona eren bir bildiri yayınlamıştır. TMTF Yürütme Başkanlığı ile İzmir Yüksek Tahsil Gençliği Cemiyet ve Federasyon Başkanları da ortak bir bildiri yayınlayarak olayı *"yeni bir 28 Nisan"* olarak nitelemişlerdir.

Bu tepkiler karşısında şaşkınlık içinde bulunan, ama çıkarcı çevrelerin emrini de yerine getirmek zorunda olan AP yöneticileri, şimdi CHP Kurultayı'nın sonunu ve Anayasa Mahkemesi'nin 141 ve 142. madde hakkında vereceği gerekçeyi beklemektedirler.

Yarım Aydınlar

Çetin Altan

YARIM aydınlar konusuna zaman zaman dokunulmuş fakat Türkiye'nin pek önemli bir meselesini teşkil eden bu davaya gerektiği kadar kimse eğilmemiştir.

Yarım aydın, kompradorların işine yarıyacak kadar okumuş, ama Türkiye'nin çıkmazını anlayarak ona çözüm yolu bulacak kadar görüşü ve kişiliği keskinleşmemiş bir tiptir...

Bir çeşit Haremağası da diyebilirsiniz buna... Görünüşe göre erkek ama tehlikesiz bir erkektir...

Yarım aydının görünüşüne bakarsanız okumuş yazmış gibidir. Ama komprador burjuvazisi için hiç bir tehlikesi yoktur. Bir defa sınıf ayrımlarını göremez. Hangi mevkie gelirse gelsin proletarya sınıfıyla burjuva sınıfı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir.

Kendi kısır dünyası ortasında başarıları ve başarısızlıkları daima fertlere bağlar. İktisat ve sosyoloji meseleleriyle ilgilenmez. Bu yüzden de dünyanın en aptal yorumlarını yapar. Özgürlük üstünde hiç düşünmemiştir. Bir tek özgürlük bilir; o da burjuvaların sömürü özgürlüğüdür. Hukuk üstünde de hiç düşünmemiştir. Ona göre hukuk, burjuvaların yaptığı kanunlarla bu kanunların uygulanmasından ibarettir. Demokrasiye dair de fazla bir fikre sahip değildir. Ona göre demokrasi, burjuva sınıfından hangi kadronun devleti yöneteceğine ait bir seçimdir. Siyasi tartışma ise burjuva kadroları arasında kapitalizmi en iyi şekilde uygulama tartışmasıdır. Yarım aydının ufku bundan ibarettir.

Ona bu ufkun ötesinde hiç bir şey anlatamazsınız. Sınıf ayrımlarını, sınıfların iktisadi metodlarını sokamazsınız kafasına... Neden burjuvazi ancak kapitalizmi, proletarya da ancak sosyalizmi uygulayabilir, kavrayamaz.

Durur durur:

— Peki, meselâ Türkiye sosyalist olursa ben kaç para kazanacağım, diye sorar.

Kendine güveni yoktur. Aczini yardakçılık, dalkavukluk, riyakarlıkla tamamlamaya çalışır.

Her şeyi yarımdır. Kişiliği, bilgisi, anlayışı, burjuvalığı, nezaketi, mantığı hepsi hepsi yarımdır...

Sağlam bir meslek adamı olamaz. Sağlam bir şöhret olamaz. Sağlam bir kültür öncüsü olamaz. Sağlam hiç bir şey olamaz. O yüzden de korkak ve komplekslerle bunalmıştır...

Eline fırsat geçince kişilik taklidi yapar. Suratını asar, burnunu şişirir, cart curt etmeye özenir... Evde yakınlarına bol palavra atar. Kendini över... Ama çok içinden sıfır olduğunu bilir... Bunu çakacaklar diye ödü kopar... Bazı sorularla karşılaşırsa yuvarlak laflarla zavallılığını örtmeye uğraşır...

Artık sadece geri ülkelerde göze çarpan çağ dışı kalmış bir garip türdür yarım aydın.

Türkiye'de de bu çeşit yarım aydınların modası geçmektedir. Köylüler, işçiler, öğrenciler yarım aydınları kolayca teşhis etmekte ve eğlenmektedirler onlarla...

Hiç okuma yazma bilmeyen insanlara gerçekleri anlatmak, yarım aydınların şartlanmış basit kafalarını uyandırmaktan çok daha kolaydır.

Meselâ Türkiye'de sınıf ayrımını en iyi köylüler anlamaktadır. Yarım aydınlar ise bir türlü çakamazlar bu sınıf işini... Bu gidişle çakacakları da yoktur. Kazara bir sosyalist ülkeye gitseler orada burjuva sınıfının olmadığını unutur, kalkınmakta olan proletarya ile sömürücü burjuva zenginliğini kıyaslarlar. Ve meselâ Tahran'ı Bükreş'ten daha ileri bulurlar. Yani Romen emekçileriyle İran kompradorları arasında yaparlar kıyaslamayı ve İran kompradorlarının düzenini beğenirler.

Böylesine habersizdirler dünyadan...

Ne milli gelir hesaplarıyla, ne ithalat ihracat hesaplarıyla, ne plan hesaplarıyla asla uğraşmazlar...

Nerede gece kulübü daha fazlaysa orası kalkınmıştır mubarekler için.

Uzun süre uğraştım bu yarım aydınlarla... Öylesine aptalca sorularla karşılaştım ki, uğraşmaktan vazgeçtim. Okumayla anlamayı, görmeyle öğrenmeyi birbirine karıştırıyorlardı.

Türkiye sosyalist döneme geçtikten sonra bu yarım aydınlarla epey sıkıntı çekecektir. Ve Bizans kompradorlarının Türk halkının başına musallat ettiği son belâ da onlar olacaktır.

Geçtiğimiz perşembe günü Fruko Fabrikası'nda 107 şoför muavini işverenin kendilerini istismar etmesine karşı direnerek görevlerini bıraktılar. Bu yüzden Fruko'nun dağıtımı yapılamadı. Ajan Ahmet Muşlu'nun sendikası işçileri işverenin istismarına karşı korumadığı için Gıda İş Sendikası Başkanı Kemal Nebioğlu harekete sahip çıkarak işçilerin hakkını sağlamak üzere mücadele açtı. Ne var ki, sosyete güllerinin en küçük maceralarını dahi günlerce tefrika eden günlük gazeteler olaydan tek kelime ile söz etmedi. Çünkü Fruko'nun ilanlarından olmak gazete patronlarının işine gelmiyordu!

DİSK sömürü düzenine karşı mücadele açıyor

■ *İşçi sınıfının öncülüğünde emekçi halkın demokratik yoldan iktidara gelmesini sağlamak üzere DİSK bir eğitim programı uygulayacak...*

GEÇTİĞİMİZ hafta basının sözünü etmediği olaylardan biri de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun ilk yönetim kurulu toplantısı oldu.

Devrimci sendika liderlerinin katıldığı toplantı, Türk İş'in bugüne kadar alışılmış Amerikan usulü çalışmalarından çok farklı bir nitelik taşıyordu.

İşçi sınıfının meselesinin sadece ücret kavgası olmadığını, insan gibi yaşamanın bir *"düzen"* meselesi olduğunu bilen DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler açış konuşmasında yurt içinde ve yurt dışındaki olayların genel bir değerlendirmesini yaptı. Almanya'daki işçilerimizin durumu, Yunanistan'daki yapı işçilerinin grevi, Hindistan'da sosyalist işçilerin desteklediği partilerin seçimlerde elde ettikleri başarılar, İspanya'da faşist diktatörlüğe karşı sendikaların bilinçli mücadelesi, Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki kültür devrimi Türkler tarafından teker teker ele alınarak yorumlandı.

Vietnam'da sürdürülen vahşice bombardımanların Amerika'da bile bir günde bir milyon insanı protesto gösterilerine iten bir nefret uyandırdığını belirten DİSK Genel Başkanı, Amerikan İşçi Konfederasyonu'nun geleneksel tutucu politikasına karşı güçlü bir başkaldırmanın Türkiye'dekine benzer bir biçimde başarıyla yürütüldüğünü etraflıca açıkladı. Sosyalist akımın her yerde yeni güçler kazandığını söyledi.

Toplantıda DİSK'e katılmak üzere müracaat eden Kimya İş, Turizm İş, EMSİS (Ege Bölgesi Mensucat İşçileri Sendikası) ve Bank İş'in üyeliğe kabulü kararlaştırılarak Mehmet Alpdündar (Zonguldak) ile Kemal Ayav (Lastik İş) DİSK başkan vekilliklerine seçildiler.

Ayrıca, dış ülkelerde insan haklarına saygılı bütün işçi kuruluşlarıyla ilişkiler kurulması prensip kararına bağlandı.

Toplantıdan sonra DİSK Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlayarak görüşlerini özetle şöyle açıkladı:

"İşçiler gittikçe artan hayat pahalılığı ve işsizlik altında ezilmektedir. Hükümet ezilenleri, sıkıntıdan bunalanları koruyucu hiçbir tedbir almamakta ve anayasaya uygun hiçbir reform yapmamaktadır. Üstelik Millet Meclisi'nde emekçi halkın çıkarlarını savunanların azlığı yüzünden egemen çevreler, İş Kanunu'nu eskisinden de ağırlaştırarak edinilmiş hakları yok etmeyi başarmışlardır.

Zonguldak gibi 50 Bin'i aşkın işçinin çalıştığı bir iktisadi devlet teşekkülünde işçiler yeraltında günde 10 Lira'ya 16 saate kadar çalıştırılmaktadır. Bütün bunlar, hükümetin işçiden yana bir ekonomik ve sosyal politika izlemediğini apaçık ortaya koymaktadır. Memleketimizin petrol ve madenleri yabancı sömürücülere peşkeş çekilmekte, Türkiye yabancı iş adamlarının tüketim ve ambalaj endüstrisi yoluyla halkı sömürmesine açık bir pazar durumuna getirilmektedir.

İşçi sınıfının demokratik öncülüğü etrafında bütün emekçi halkımızın demokratik yoldan iktidara gelmesiyle sıkıntılardan ve bu sıkıntıları hazırlıyan sömürü düzeninden kurtulmak mümkün olacaktır. DİSK Yönetim Kurulu, işçilerin kendi haklarına sahip çıkması gerektiğini bütün ayrıntılarıyla anlatacak bir eğitim programı uygulamayı kararlaştırmıştır."

Emir büyük yerden!

Başbakan Demirel, «Türkiye'de NATO dışında bir milli ordu varmış, doğru mu?» diye soran gazetecilere şu cevabı vermiş:

«Herkes kafasını düzeltsin!»

Emir büyük yerden... Ama kafayı kimin kafasına göre düzeltecek herkes?

NATO'cu kafalara göre mi?

Demirel unutmasın ki, Türkçe'de böyle kafalar için bir laf vardır:

Nato kafa, Nato mermer!

Evde kitap bulundurmak suç mu?

BİLİM adamlarının, düşünürlerin ve Anayasa'dan yana olan tüm aydınların bilimsel nedenlere ve gerçeklere dayanarak terör tasarısına karşı çıkmasına rağmen, terrör kanunundan yana olanlar işi inada bindirmişler gibi gözüküyorlar. Biraz sulandırılmış bir biçimde de olsa, geç de olsa, terör tasarısının ana çizgilerine dokunulmadan kanunlaştırılmasına çaba gösterileceği anlaşılıyor. Toplumumuzdaki bilinçlenmenin sınıf ilişkileri yönünden er geç yaratacağı değişiklikler, egemen sınıfları bilinçlenmeyi engelleyeceğini sandıkları zor çarelerine başvurmak eğilimine saptırmaktadır. İktidar da gerçekte dayanağı olan bu komprador burjuvazisinin eğilimlerine uygun davranmak zorunluluğunu duymaktadır. Ant'ın 13. sayısında da belirtildiği gibi, AP yi kurduran, destekleyen ona lider seçen ve iktidara getiren çevreler, içinde bulundukları korku nedeniyle tasarının kanunlaştırılmasını ne pahasına olursa olsun istemektedirler.

Belirli çevrelerin izledikleri çizginin sonu belirlidir. Fakat bu yolda ilerlerken dayanılan tek nokta bu tasarıyı kanunlaştırmak değildir. Yasama yetkisinin saptırılması yanında, fiili durumlar da gözden uzak kalmamaktadır. Politik hayatımız, 27 Mayıs'tan sonra değişik planlar üzerinde gelişmekte ve siyasi, kişisel çekişmelerin yerini çıkar ve sınıf çekişmeleri almaktadır. Bu çekişmeler içinde, egemenler egemenliklerinin ellerinden gitmemesi için, yığınların aydınlanmasına engel olmak çabası içindedirler. Bunun da en kolay yolu olarak kitap yasaklamak akla gelmektedir. Kitap yasaklamak konusundaki uygulama fiili saptırmaların örneği olarak görülmektedir.

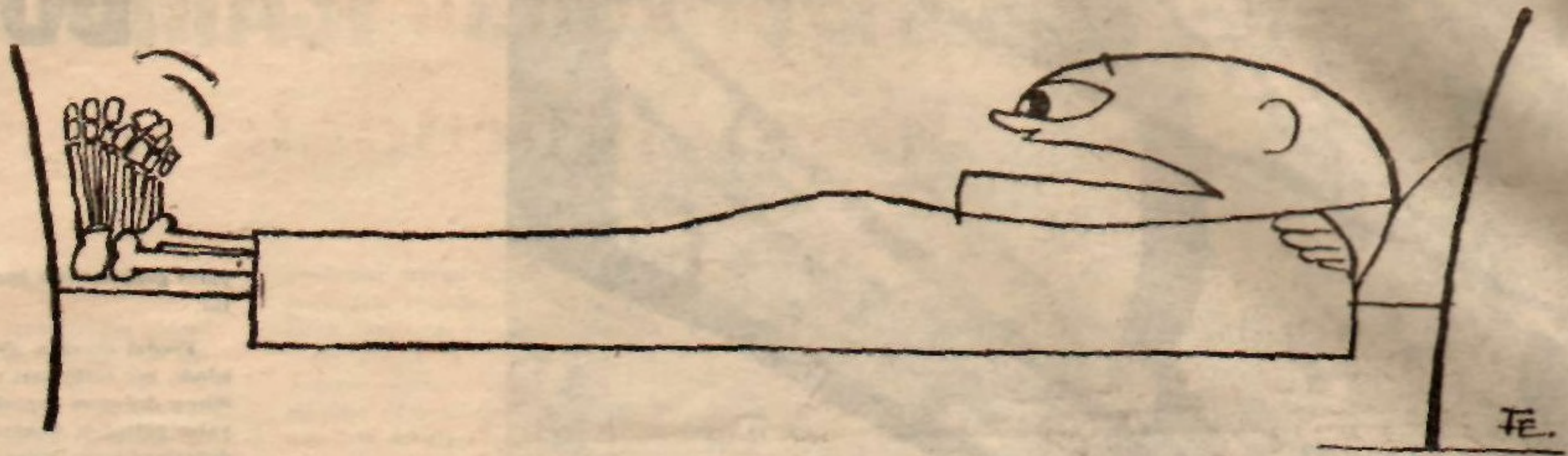
Anayasamızın 22. ve 24. maddeleri, gazete ve dergilerle, kitapların toplanabilmesi için işlendiği iddia edilen suçtan dolayı yayınların toplanabileceği hususunda kanunda hüküm bulunması gereklidir. Böyle bir hüküm bulunmadıkça, yayının konusu ne olursa olsun, kitap ve gazetelerin toplatılması mümkün olamaz. Ancak mahkûmiyet halindedir ki, kitapların ve gazetelerin müsaderesi imkânı ortaya çıkabilir. Buna rağmen, uygulamada savcılar bol bol toplatma kararı istemektedirler ve bazı bazı da bu tür bir kararı elde edebilmektedirler. Böyle bir uygulamanın Anayasa dışı ve fiili bir durum olduğu gerçektir. Bu şekildeki bir uygulama kararının verilmesinin de, kararı veren bakımından kişisel sorumluluğa yol açabileceği, Anayasanın açık hükmüne karşıt karar verilmesinin yerine göre tazminat mahkûmiyetine yol açabileceği inancındayız.

Fakat fiili saptırmalar bununla da kalmamaktadır. Toplumumuzda, ilerici yayınları okuyanların içine bir korku salıverilmiştir. Toplanan, muhtevasında suç olduğu ileri sürülen yayınların satın alınmasının ve kitaplıklarda bulundurulmasının da suç olduğu sanılmaktadır. Gerçekte ise, toplatılan bir kitabın, toplanmadan önce veya sonra tedarik edilmesi, kitaplığa konulması yasalarımızca yasaklanmış değildir. Böyle bir yayını kişisel kitaplıkta bulundurmak ne suçtur ve ne de bir suçun delili olarak kullanılabilir. Evde bulundurulan bir yayın, o yayına sahip bulunan kimsenin yayının konusuna uygun bir düşüncede olduğunu veya bu konuda propaganda yaptığını göstermez. Çağdaş akımları izlemek endişesinde olan bir düşünen kişinin her tür eserlere açık bir kişisel kitaplık kurması hakkıdır ve hattâ gereklidir. Bu bilimsel gerçeğe karşı, yıllar yılı ülkemizdeki uygulama tam tersine olmuştur. Her hangi bir suçtan suçlanan kişinin ilk önce kitaplığına saldırılmıştır. Kitaplar kitaplıklardan toplanılmış, ziyan edilmiş, suçlama aracı olarak kullanılmıştır. Bu fiili ve bilgiye karşı olan tutum, yığınlarda evde kitap bulundurmaktan korkan bir düşünce biçimini yaratmıştır. Bugün de polisin, bir kişinin evinde bulunan kitapları delil olarak kullanarak insanları suçlamanın rahatlığına eriştiğini görmekteyiz. Fakat bu suçlamalarının yargı organları önünde boşa çıktığını da görmekteyiz.

Bu fiili durumda, bir çok okuma, öğrenme, bilime ulaşma susamışlığı içinde olan kişiler yayınları edinmekten çekinmektedirler. Ayrıca, gün aşırı bir kitabın toplanmasından endişelenen satıcılar, belirli kitabevlerinin yayınlarını satmak için almaktan çekinmektedirler. Bir öcü gibi gösterilen toplumcu eserlerin bu nedenledir ki, alıcısı ve satıcısı az olmaktadır. Düzenin adamlarının istedikleri de budur. Çağdaş bilim ve gerçekleri aksettiren toplumcu yayınların okunmaması ve yığınların bir soygun düzenine uygun biçimde bırakılması amacına erişmek için başvurulan fiili bir saptırmadır bu. Ayrıca, kitapçılara belirli eserleri satmamaları için baskılar yapıldığını da bilmekteyiz. Fakat hukuk açısından evde şu veya bu kitabı bulundurmanın suç olmadığını bilmeliyiz...

ÇETİN ÖZEK

Ferruh Doğan

DEĞİŞEN TÜRKİYE, DEĞİŞMEYEN KAFALAR

FETHİ NACİ

Turhan Feyzioğlu, **«CHP sosyalist olmadığını açıklasın, Bülent Ecevit sosyalist olmadığını açıklasın!»** dedikçe, ortanın solunu tutanlar ter ter tepinirler, Turhan Feyzioğlu'nu kötü niyetle, CHP'yi yıpratmak istemekle suçlarlar. Meselâ 25 Mart 1967 tarihli AKİS'te şu sözleri okursunuz: **«Feyzioğlu ve arkadaşları, artık saklamadıkları isyanlarına son vermek için, kabul edilmeyeceğini kendilerinin de bildikleri bazı şartlar ileri sürüyorlardı: CHP'nin sosyalist olmadığı yeniden ve teyiden açıklanmalı (...). Bunlar birer tekliften çok, zapta geçirilmek ve CHP'yi yıpratmak için düzenlenmiş ithamlardı.»**

Aynı AKİS dergisinde, 20 gün sonra, Metin Toker imzalı ve **«Türkiye değişiyor, beyler!»** adlı başyazıda şu satırları okuyoruz: **«TİP'in itibarı devam ederdi, eğer bir tek gün şu bir tek lâfı bir tek yazarı söyleyebilseydi: Elbette Türkiye'de de bir komünist faaliyeti vardır ve elbette ki komünizm Türkiye'de de bir köprübaşı kurmanın gayreti içindedir, ama bu biz değiliz!»**

Niyete göre ölçü! CHP söz konusu olunca: Kahrolsun **«CHP sosyalist olmadığını açıklasın»** diyen Feyzioğlu! TİP söz konusu olunca: Açıkla komünist olmadığını! Gerçekte Metin Toker'in böyle bir açıklama beklediği yok, vermiş yargısını: **«Eli kırmızı bayraklı bir takım demagog»** diyor TİP yöneticileri için. Metin Toker'in TİP yöneticileri için söylediği «eli kırmızı bayraklı demagog» sözünü, 14 Ocak 1967 tarihli başyazısının sonundaki şu sözlerle birlikte okumak, ortanın solunun bu ateşli savunucusunun gerçek niyetini göstermeğe yeter: **«Türkiye'de, eğer patlamalar olsun istenilmiyorsa, sosyal reformlara şiddetle muhtaç bir düzenin bulunduğu, 27 Mayıs'ın getirdiği hava içinde farkedilmiştir ve seçimli devrenin ilk hükümetleri bu yolu tutmuşlardır. Hareketin bayraktarlığını yapmış olan CHP'nin, meşaleyi elinden bırakmasını istemek haksızlık, bunu beklemek safdilliktir.»**

Seçimli devrenin ilk hükümetlerinin ne gibi sosyal reform tedbirleri getirdiklerini Metin Toker'in geçiştirmek zorunda kalmasını anlayışla karşılamak gerekir, bunun için üzerinde durmayalım; fakat Metin Toker'in son cümlesi ünlü Ankara valisinin zihniyetini hortlatmaktadır ve bunun üzerinde durmak gerekir. Bir komüniste, **«Bu memlekete komünizm lâzımsa onu da biz yapacağız, size ne oluyor!»** demişti o vali; Metin Toker de tıpkı öyle düşünüyor: Sosyal sefalet de CHP'nin işidir, sosyal reformlar da! Ne karışır bu işlere **«eli kırmızı bayraklı bir takım demagog»**! Arkasından: TİP komünist olmadığını açıklasın!

TİP, komünist olmadığını açıklamıştır. Bunun en açık belgesi TİP programıdır; bu program bırakınız komünizmi, sosyalizmi bile amaç olarak almamakta, sadece sosyalizme geçiş döneminin şartlarını hazırlamayı öngörmektedir. TİP, komünist olmadığını açıklamıştır: 141 ve 142. maddelerin antidemokratik olduğuna inanmasına rağmen üyeleri arasına bu maddelerden hüküm giymiş tek kişi almamaktadır. Ama Metin Toker, gerçekte, TİP'in, komünist olmadığını açıklamasını değil, antikomünist olmasını istemektedir. Kendisine hatırlatalım: Bırakınız sosyalist bir düzen ardında olan TİP'i, klasik demokrasiye inanmış hiç bir parti «antikomünist» olamaz. Çünkü komünist olmamak başka şeydir, antikomünist olmak başka şeydir.

Antikomünizm, çağımızda, faşizmin resmî ideolojisinden başka bir şey değildir. Faşizm, eskiden gelişmesinin ilk sahalarında, bütün faşist teşekküller henüz tekellerle münasebetler kurmamışken, hiç olmazsa bir müddet için, kendisini bir halk hareketi olarak gösteriyordu. Bugünkü faşist teşekküller ise, doğuşlarından itibaren tekelci sermayenin en gerici unsurlarına bağlıdır ve bunlar tarafından finanse edilmektedir. Ne var ki kitle içinde bir dayanak araya faşizm için demagoji eskiden olduğu gibi bugün de önemli bir araçtır. Fakat bu demagoji bugün yeni şartlara uydurulmuştur; faşistler, dayanmak istedikleri sosyal tabakaların özleyişlerine göre demagojilerini yürütmektedirler. Bunun içindir ki bugün antikomünizm faşizmin resmî ideolojisi olmştur. Artık eskiden olduğu gibi sözüm ona kapitalist düşmanlığı ve sözüm ona sosyalizm taraftarlığı yapılmamaktadır. Bunların yerini antikomünizm almıştır ve faşistler özel teşebbüsün en büyük övgücüsü olmuşlardır. Ortanın solunun ateşli övgücüsü, bilerek bilmeyerek, bu politikanın hizmetinde olabilir, ama aynı tutumu TİP yöneticilerinden beklemesi komiktir.

Metin Toker, aynı yazıda, TİP'e, **«Türkiye'de komünist yoktur»** edebiyatını yaptığı için de çatıyor. Bu konulara az çok ilgi duyan herkesin bildiği gibi komünist diye komünist partisi üyesine denir. Melih Cevdet Anday bu pek açık gerçeği yazdığı zaman kıyameti koparanlardan biri de Metin Toker'di. Metin Toker'in canı sıkılacak ama bilim adamlarımızın da Melih Cevdet'in tarifini benimsediklerini kendisine hatırlatmamız gerekiyor. Mete Tuncay'ın doçentlik çalışması olarak hazırladığı ve Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları arasında yeni çıkan **«Türkiye'de sol akımlar»** adlı kitabın (Metin Toker'in bu sözleri ettiği AKİS sayfasından 17 sayfa ötede bu kitap hakkında övgülü bir tanıtma yazısı var) daha ilk sayfasında şu sözleri okuyoruz: **«Komünist sıfatının, bu adı taşıyan bir partinin üyelerinden başkası için kullanılması sakıncalı sayılabilir.»** Türkiye'de komünist var mıdır, yok mudur sorusuna bu açıdan bakmak gerekir. Ne yapsın TİP? Bir yeraltı çalışması varsa, «komünist» varsa, bundan TİP'e ne?

Gerçekte mesele, Metin Toker'in de dediği gibi, sosyal reformlar meşalesinin CHP'nin elinde kalması meselesidir; sosyal reformların gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesi pek o kadar önemli değildir!

CHP ve Sosyal reformlar... Millî mücadelenin milliyetçi aydınlarla taşra eşrafının yönetiminde yapılması, savaşı bilfiil yapan emekçi halkın zaferden sonra memleketin gidişinde ağırlığını duyurmasına engel olunması, CHP'nin iki başlı bir kartal olarak doğması ve gelişmesi, bütün bunlar CHP'yi halkın dışında bir parti haline getirmiştir. Ortanın solu, iki başlı kartalın iki başının birbirini yeme kavgasıdır, milliyetçi aydınlar grubunun başlangıçtaki ikiliğe son verme kavgasıdır. Ne var ki CHP ile sosyal reformlar, CHP ile halk arasındaki ilişkiler, şairin dediği gibi, **«Yarı yoldan ziyade maha yakın — Yarı yoldan ziyade mahtan uzak»** ilişkilerdir. Sosyal reformlar meşalesi, tarihî gelişme sonucu olarak, bütün ilerici hareketlerin tek mirasçısı olan TİP'in eline geçmiştir. Metin Toker'in de, öteki ortanın solcularının da, hattâ kendilerini sosyalist sanan birtakım aydınların da bütün telâşı bundandır!

Toprak ağaları doğuyu tarımsal ekonomiye mahkûm etmiştir
Foto: Ara Güler

DOĞU

Doğu Kalkınması Edebiyatı, devletin imkânlarından ağaların yararlanması için çıkartılmıştır. Doğunun gerçekten kalkınması için düzenin değiştirilmesi gerektir.

DOĞU kalkınması edebiyatı, çok partili hayatın ilk yıllarına rastlar. Bu tarihe kadar, doğunun geri kalmışlığı problemi hiçbir surette söz konusu edilmemiştir. Memleketin tek parti yönetiminde bulunduğu yıllarda Türkiye'nin bütün problemleri gibi, doğunun geri kalmışlığı konusu da tam bir sessizlik ve gizlilik içinde tutulmuştur. Ancak, 1946 yılında çok partili hayata geçerken toprak ağaları ile işbirlikçi ticaret burjuvazisinin gerek CHP içinde ve gerekse DP muhalefetinde egemenlik kurarak memleketin siyasî kaderini tam anlamıyla ellerine aldıkları dönemde iktidarda bulunan CHP yöneticileri tarafından ilk defa doğunun geri kalmışlığından söz edilerek *"doğu kalkınması"* konusu ele alınmış ve bunu yoğun bir doğu kalkınması edebiyatı izlemiştir.

Doğu kalkınması edebiyatının bu devrede meydana çıkması tesadüfi değildir. Memleketin tek parti yönetiminde bulunduğu ve büyük toprak ağalarının orta tabaka aracılığıyla egemenliklerini sürdürdükleri dönemde doğulu halkın ağalar tarafından özlenen genişlikte sömürülmesi mümkün olmamıştır. CHP'nin yönetimini ele geçiren toprak ağaları, partinin 25 yıllık iktidarı boyunca doğudaki halk yığınlarına reva görülen baskı muamelelerinin sebep olduğu kırgınlığı bertaraf ederek bu bölgede seçim şanslarını artırmak gayesiyle *"Doğu Kalkınması"*'nı bir propaganda konusu olarak işlemişlerdir. Doğu kalkınması edebiyatıyla bütçeden sağlanacak imkânlar sayesinde doğulu ağaların daha çok kuvvetlenmesi ve sömürme olanaklarının artması için meydana çıkan politik fırsatın kullanılması da bu edebiyatın gelişmesinde başlıca etken olmuştur.

Feodal düzenin ideolojik atmosferi içinde, her türlü geri münasebetleri sürdüren doğunun toprak ağaları, batının yatın getirdiği imkânlarla topraklarını değerlendirecek sulama tesisleri, bol zirai krediler ve ürünlerine subvansiyonlar krediler ve ürünlerine subvansiyonlar sağlamayı başarmışlardır. 1950'den önce Halk Partisi iktidarının son yıllarında bütçeye *"doğu kalkınması"* adı altında konan ödenekler hep büyük toprak ağalarının daha da zenginleşmesini ve siyasal nüfuzlarının artmasını sağlamıştır. DP iktidarı zamanında da doğunun ihmal edildiği ve süratle kalkınması gerektiği edebiyatı yıllarca en lirik bir şekilde işlenmiştir.

Uzun yıllar doğu kalkınmasından söz edildiği halde, bu dönemde ağaların isteklerine uygun olarak doğuda dişe dokunur bir sanayi yatırımı yapılmamıştır. Buna rağmen, tarımsal kredi ve sulama işlerinde milyonlar harcanarak, doğulu ağaların tarımda kapitalist ilişkiler kurmalarına imkân sağlanmak suretiyle yüzbinlerce insanın tarım sektöründen kovularak işsiz, sefil ve aç kalmalarına sebebiyet verilmiştir.

Samimiyetsizlik!

Planlı devreye girdiğimiz ortak iktidarlarla bugünkü iktidar devrinde de doğu kalkınması edebiyatı bütün samimiyetsizliğiyle devam etmektedir. 5 yıllık plan gereğince, doğunun kalkınması için yatırımların öncelikle ve büyük oranda doğuya yapılması gerekirken, geçen 5 yıllık uygulamada batı illerinde fert başına yapılan 100 Lira'lık bir yatırıma karşılık, doğuda ancak 70 Lira'lık bir yatırım yapılmıştır. Geri kalmış bir bölgenin kalkınması sanayileşmesiyle mümkündür. Halbuki doğuda yapılan yatırımların büyük bir kısmı tarım sektörüne yapılmaktadır. Nitekim 1966 icra programına göre Türkiye'de tarım ve sanayi sektörüne yatırılması öngörülen 2 Milyar 48 Milyon 113 Bin Lira'nın % 53'ü tarım sektörüne, % 47'si ise imalât ve sanayi sektörüne ayrıldığı halde; 17 doğu ilinde 217 Milyon 95 Bin Lira'yı bulan bu yatırımların % 73'ü tarım sektörüne, ancak % 27'si imalât ve sanayi sektörüne ayrılmıştır.

Görüldüğü gibi planlı devrede de yapılan yatırımlardan doğu'nun nasibi yine ağaların daha çok güçlenmesine yarıyan, topraklarının değerlendirilmesi, sulama projeleri, hayvancılık ve benzeri tarımla ilgili alanlara yapılan yatırımlardan ibaret kalmaktadır. Ayrıca planlı dönemde yatırımların gerçekleşme oranı da doğu'nun aleyhine işlemektedir. Doğu illerinde öngörülen yatırımların gerçekleşme oranı genellikle Türkiye ortalamasına nazaran çok düşüktür. Türkiye'de kamu yatırımlarının gerçekleşme oranı 1963'te % 89,5, 1964'te % 82,5 ve 1965'te % 70,5 olduğu halde, doğu illerinde yatırımların gerçekleşme

KALKINMASI EDEBİYATININ İÇYÜZÜ

Dr. Tarık Ziya EKİNCİ (TİP Diyarbakır Milletvekili)

oranı hiçbir zaman % 65'in üstüne çıkmamıştır.

Bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi ve doğu'nun kalkınması zannedildiği gibi iktidarların iyi niyeti ve Doğu'ya karşı ilgi göstermelerine bağlı bir husus değildir. Bu, tamamen ülkede yürürlükte olan sosyal ve ekonomik sisteme bağlı bir meseledir. Bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, ancak kaynakların dağılışında *kâr faktörünü* gözetmeyen ve ihtiyaç esasına göre hareket eden toplumcu bir iktidarla mümkündür. Esasen özel sektörle kalkınma felsefesini benimsiyen kapitalist bir düzende, *kâr faktörü* ön planda tutulduğu için kaynakların dağılışı ve hizmetlerin yürütülmesinde de daima bu faktör düzenleyici rol oynıyacaktır. Türkiye'de devleti yöneten kapitalist sınıfların iktidarında, devlet sektörü de yatırımlarını bu sınıfın tercihlerine göre yapmak zorundadır. Bu sebeple doğuda devlet sektörü, özel sektörle aynı oranda geri kalmıştır. Kapitalist düzende sermaye yatırımlarında amaç ne doğulu, ne batılı işsiz yurttaşlara iş bulmak ve ne de ülkeyi sanayileştirmek suretiyle kalkındırmaktır. Bu düzende yatırımların ve üretimin tek amacı kârdır. Bundan dolayı sermayedar sınıflar ve onların iktidarları yatırımlarını hakim çevrelerin daha çok kâr sağlıyacakları illerde yaparlar. Onun içindir ki, batıdan doğuya sermaye gelmediği ve devlet yatırımları da çok mahdut mikyasta alt yapı hizmetlerine tahsis edildiği halde, doğu'dan batıya durmadan sermaye akmaktadır. Sermayesi belirli bir seviyeyi aşınca, doğu'lu sermayedar, doğu'nun kalkınması hususundaki özlemi ne olursa olsun, yatırımlarını İstanbul ve İzmir gibi gelişmiş illerde yapar. Toplumumuzda görülen, bölgeler arası bu adaletsiz ve dengesiz gelişme sömürmeye dayanan kapitalist düzenin bir icabıdır.

Doğu'lu ağaların doğu kalkınması konusundaki özlemi (!), kapitalist düzenin korunması şartına bağlı olduğundan samimiyetsiz ve aldatıcıdır.

Bazı aydınlarımızın cömertçe desteklediklerİ, siyasal nüfuz sahibi ağalarımızın, devlet bütçesinden köy camilerinin onarılması için yaptıkları aracılık, ikinci dereceden ağa, şeyh ve onların sözcülüğünü yapan parti militanlarına menfaat sağlamaları ve bunların Ankara barlarında ağırlanmaları veya bu zümrenin basit hastalıklarına candan ilgi göstererek hertürlü ihtimamı sağladıklarına dair hikâyeler bire bin katılarak, halk arasında *"Doğu kalkınmasına hizmet"* veya doğuya olan samimi ilginin belirtileri olarak yayılmaktadır. Samimiyetinden şüphe etmediğimiz bazı dar görüşlü aydınlarımızın bu karşılıksız çabaları, ağalarımızın siyasal nüfuzlarının pekişmesine ve halkımızın daha çok ezilmesine ve sefalete düşmesine aracı olmaktadır.

Doğuda geniş halk kitleleri için devamlı bir kıtlık vardır. Halk yığınları yarı aç bir durumda verem ve benzeri hastalıklardan kırılırken, kışın birdenbire baskın yaptığı ve çok uzun sürdüğü yıllarda, büyük sürülerini masrafsız olarak bahara çıkarmak için yeni yardımlar arıyan doğulu ağalar, parlamentodaki temsilcileri vasıtasiyle bir kıtlık yaygarası çıkararak devletten yeni karşılıksız yardımlar koparmanın yollarını bulmaktadırlar. Halbuki bu sözcüler ve temsilciler bahsedilen kıtlığın halk kitleleri için tabiî bir durum olduğunu pekâlâ bilmektedirler.

Doğuda insanların mağara hayatı yaşadıklarını yeniden keşfeden (!) ağaların temsilcileri, bu buluşlarını parlamentoda dile getirirken bu duruma bir hal çaresi bulmaktan çok, kendi hizmet anlayışlarını tatmin ve sözcülüğünü yaptıkları ağaların siyasal nüfuzlarını devam ettirmek için fakir halkın oylarını toplama gayesini gütmektedirler.

Eşkiya masalı!

Büyük tirajlı gazetelerimize sansasyonel havadis kaynağı olan doğunun eşkiyası, ağalık müessesesinin sürdürülmesine hizmet eden bir araç olarak doğulu vatandaşların baskı ve terör altında ağalara baş eğmelerine yardımcı olmaktadırlar. Ağalar tarafından fakir halkı sömürmek ve kendi iç meselelerini hal etmek için kullanılan bu şakilerin korunması ve silâhlanması de yine ağalar tarafından yapılmaktadır.

Ağalık nüfuz ve otoritesi siyasal nüfuzla birlikte olduğundan, bu eşkıyanın takibiyle görevli jandarma ve idarecilerimiz, çoğu zaman bu otorite karşısında gerilemek veya takibi durdurmak zorundadırlar.

Doğu kalkınması edebiyatı ortaya çıkmadan önce de doğunun manzarası bu idi. Aradan 20 yıl geçmesine, toplumumuzda büyük sosyal ve ekonomik gelişmeler olmasına rağmen doğuda hiç bir değişiklik olmamıştır.

20 yıldan beri devam eden bu samimiyetsiz *doğu kalkınması* edebiyatının iç yüzünü anlamak için şu soruların çevaplandırılması gerekir:

1 — Doğu kalkınması denemeleri sonunda halkın ekonomik ve sosyal durumunda bir değişiklik olmuş mudur?

2 — Acaba Doğu kalkınması denemeleri doğuda kimlerin kalkınmasına yaramıştır? Dün olduğu gibi, bugün de, kalkınan ve kuvvetlenen kimlerdir?

Doğu kalkınması adı altında, doğu ve güneydoğu anadoluda, devletin zirai sektöre yaptığı yatırımlar, verdiği kredi ve sübvansiyonlarla mahdut bir ağa zümresi, sermayeyi sahip oldukları topraklara götürerek son derece zenginleşmiş olmalarına karşılık, topraktan yoksun veya az topraklı fakir halk köyde yarıcılık, rençberlik ve hattâ ırgatlık yapma imkânını kaybettiğinden büyük şehirlerin işsizler ordusuna katılarak sefaletin içine düşmüşlerdir. Bu sebeple doğunun büyük şehirlerinin etrafındaki gecekondu semtleri İstanbul ve Ankara illerimizin gecekondu semtlerine nazaran daha büyük oranda genişlemektedir.

Doğuda yaşıyan emekçi halkın bu direkt ekonomik sömürü yanında maruz kaldığı bir diğer sömürü şekli de mânevi sömürüdür. Irk, dil ve mezhep ayrılıklarına dayanan bu sömürü şekli, ekonomik sömürüyü doğrulamak, Doğulu ağalarla onların müttefiki olan batılı ağaların sömürme olanaklarını rahatlıkla sürdürmek için yürütülmektedir. Hergün çeşitli örneklerini gördüğümüz vatandaşlar arasında ırk, dil, din ve mezhep farklarından dolayı yapılan ayırımlar, uygulanan farklı muameleler, hor görme ve hakaret etmelerin sebebi budur. Bu mânevi sömürünün politik alandaki yansıması faşizm, ırkçılık ve ümmetçilik şeklinde tecelli etmektedir. Etnik özellikleri icabı kendi aralarında Türkçe'den başka dilleri konuşan doğulu yurttaşların hor görülmesi, jandarma dipçiği altında ezilerek hakaret görmeleri, doğunun resmi dilde mahrumiyet bölgesi olarak tescili bu mânevi sömürünün bir sonucudur.

Hâkim sınıflar Türkiye'nin emekçi halkını Türk, Kürt, Hıristiyan, Müslüman, Sünni ve Alevi diye ırk, dil, din ve mezhep yönünden düşman kamplara bölerek ve bir kısım emekçileri başka toprakların insanları gibi göstererek düşmanlığı keskin bir hale sokarak sömürü düzenlerini yürütürler.

Doğuda yaşıyan emekçi halkımızın maruz kaldığı bu maddi ve mânevi sömürü şekilleri, birbirinin sebep ve neticesi olarak, karşılıklı etki gösteren ayrılmaz bir bütün teşkil ederler.

Gerçek anlamda *doğu kalkınması* Doğuda yaşıyan yurttaşlarımızın maddi ve manevi sömürüden kurtulmaları için, köklü bir toprak reformu ile halkın bizzat tasarruf edeceği toprağa, tarımda teknik ve kredi imkânlarına kavuşması, bütün altyapı yatırımları ile birlikte, süratli bir sanayileşmenin devlet eliyle ve öncelikle gerçekleştirilmesi, halkın özlemlerini göz önüne alarak halk yararına işliyen bir eğitim ve kültür seferberliğiyle mümkündür.

Cıkar yol nedir?

Daha ileri bir üretim sistemine geçmeyi engelleyen tutucu güçleri zararsız bir hale getirmek suretiyle, bugünkü sosyal ve ekonomik ilişkilerde bir değişiklik yapılmadan, yani anayasamızın öngördüğü köklü reformlar uygulanmadan *doğu kalkınması* adı altında yapılan samimiyetsiz teşebbüsler, Doğuda geniş halk yığınlarının sefaleti ve perişanlığı pahasına doğulu ağaların daha çok güçlenmesine yarıyacaktır.

Halk yararına köklü reformlar ise ancak halkın katıldığı ve halktan yana bir iktidar tarafından yapılabilir.

Doğu kalkınmasının özlemini duyan, doğulu halkın maddi ve manevi çilesine son vermek için savaşan yurtsever aydınlarımızın duygusal plandan çıkarak gerçekçi bir çözüm yolu aramalarının zamanı gelmiştir. Toplumsal meseleler dost sohbetlerinde duygusal yakınmalar ve heyecan gösterileriyle çözümlenemez. Çağımız ekonomik ve sosyal bilimler çağıdır. Sorunlarımız ancak toplum gerçekleri ve bilim verilerine göre çözümlenebilir. Bu sebeple Doğu kalkınması edebiyatının ağaların elinde bir çıkar aracı olarak kullanılmasını istemiyen ve hâkim çevrelerin hizmetinde halkın sömürülmesine bilmeden yardımcı olarak bugünkü durumun sürüp gitmesine gönlü razı olmıyan, halkçı, uyanık, yurtsever aydın ve emekçilerin ülkemizin emperyalizmin etkisinden kurtularak topyekûn kalkınması savaşına katılan bilinçli yurtsever işçi ve aydın kardeşleriyle el ele halkın bilinçlenerek demokratik yoldan iktidara gelmesine yardımcı olmaları lâzımdır.

Başta doğu olmak üzere, bütün ülkemizin kalkınma yolu, halkımızın bilinçlenmesine ve kendi sorunlarını öğrenmesine bağlıdır. Halka dayanmayan ve onun yaratıcı gücüne inanmayan bütün duygusal akımlar hüsranla sonuçlanmaya mahkûmdur. Tarih hüsrana uğrayan benzeri davranışların örnekleriyle doludur.

● *"Doğuda kıtlık" yaygaraları ağaların sürülerini açlıktan korumak için çıkartılır. Yoksa, doğunun fakir halkı her zaman yarı aç, yarı toktur. (Foto: A. Güler)*

ALİ NAİLİ ERDEM
(Patronlara hizmet!)

İŞÇİLER, BU TASARIYA DİRENİNİZ!

Rıza Kuas
İş Kanunu'na
"Hayır!" diyor...

Millet Meclisi'nden geçen yeni İş Kanunu Tasarısı işçilerin haklarını ayaklar altına almaktadır

TÜRK işçi sınıfı, egemen çevrelerin ve onların Millet Meclisi'ndeki temsilcilerinin yeni bir tertibiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Yıllardır sözü edilen ve milyonlarca işçi tarafından büyük ümitlerle beklenen yeni İş Kanunu Tasarısı, 31 yıl önce kabul edilmiş olan 3008 Sayılı İş Kanunu'nu gölgede bırakacak şekilde Millet Meclisi'nden geçirilerek işçilerin güvenliği tamamen ayaklar altına alınmıştır.

Bilindiği gibi, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu, işletme yönetiminde işverene geniş serbestlik tanımış bulunuyordu. Bu kanunla, işverenin işçiyi sömürme oranının artırılacağı ve kısa zamanda büyük sermaye birikimi sağlanacağı ve yeni yatırımlara gidileceği düşünülmüştü. Yani Türkiye özel teşebbüsle kalkınacak ve bunun gerektirdiği bütün fedakârlıklar işçinin sırtına yüklenecekti. Daha sonra çıkartılan 5518, 5868 ve 6298 sayılı kanunlarla işçiler aleyhindeki hükümler daha da artırılmıştı.

Gerek Teşviki Sa..ayi Kanunu ve gerekse İş Kanunu ile işçi aleyhine işverene ta..nan haklara ve devlet yardımlarına rağmen işverenin ümit edilen sermaye birikimini yapmak iktidarından uzak bulunduğu ve Türkiye'nin özel teşebbüs yoluyla kalkınmasının mümkün olamayacağı anlaşılmıştır. Büyük kâr hadleri, işvereni yatırıma değil, bir yandan hizmet sektörünü genişletmeye ve öte yandan da israfa teşvik etmiştir. İşverene işçiyi ağır şekilde sömürme hakkı tanımak, büyük bir yoksulluk denizi içinde küçük adacıkların teşekkülünden başka bir sonuç vermemiştir.

27 Mayıs Anayasası'nın kabulünden sonra İş Kanunu'nu sosyal adalet ilkelerine uygun hale getirmek zorunluluğu doğmuştur. Ne var ki, AP iktidarı, 3008 sayılı kanunu kaldırıp yerine yeni bir İş Kanunu getirirken bu gerçeği reddetmiş; egemen çevrelerin baskısı ve onların yedekçisi durumunda olan sarı sendikacıların teşvikleriyle eskisini aratan bir kanunu tasarısını Meclis'e sevketmiştir.

İşte bu tasarı Millet Meclisi'nden İş Kanunu değil, *"İşveren Haklarını Düzenleyen Kanun"* Tasarısı halinde geçmiştir. Başta Ankara Milletvekili Rıza Kuas olmak üzere TİP milletvekillerinin işçi lehine verdikleri değişiklik önergelerinden hiçbiri kabul edilmemiş ve işçi aleyhindeki hükümler kanun metninde aynen bırakılmıştır. İş Kanunu Tasarısı, son haliyle, *"Dilâver Paşa Talimatnamesi'nin modernleşmiş bir şeklinden"* başka bir şey değildir.

İş emniyeti yok!

Tasarıda işçi için *"iş emniyeti"* diye bir şey yoktur. Her ne kadar 8. maddede nitelikleri bakımından en çok 30 iş günü süren işlere *"süreksiz iş"* bundan fazla süren işlere *"sürekli iş"* denilmiş ve 30 günden fazla süren işlerde çalışan işçilerin bu kanundan yararlanacakları intibaı yaratılmışsa da, 9. maddede yüzbinlerce işçinin kanuni güvenliğini bir kalemde ortadan kaldırılmıştır. Çünkü 9. maddede *"belirli süresi bir yıl veya daha uzun olan sürekli hizmet akitlerinin yazı ile sözleşmeye bağlanması gerekir"* denilmekte bir yıldan daha az süreli işlerde işverene hiçbir güvenliği bulunmayan kalabalık işçi kitlelerini çalıştırmak gibi bir suistimal kapısı açılmaktadır. Buna göre, iş kıdemleri bir yıldan eksik durumda bulunan işçilerin, işveren tarafından daimi şekilde İş Kanunu kapsamı dışında çalışmaya tâbi tutulması mümkün olmaktadır.

ENVER TURGUT
(Kimin temsilcisi?)

MUSTAFA ERTUĞRUL
(İşçiye karşı bir işçi!)

Kaldı ki, kıdemleri üç yıla kadar olan veya üç yıldan fazla kıdemi bulunan işçilerin de tam bir iş güvenliğine sahip olduklarını iddia etmek mümkün değildir. Üç yıla kadar kıdeme sahip bulunan işçilerin iki hafta ilâ altı hafta arasında değişen ihbar önellerinden başka hiçbir güvenlikleri yoktur. İşveren, bu durumda bulunan işçilerin hizmet akitlerini, kıdem tazminatlarını ödemeksizin dilediği zaman feshedebilecektir. Kıdem tazminatına hak kazanabilmek için işçinin üç yıldan fazla çalışmış olması şartı, üç yıldan az çalışmış işçiler için büyük bir tehlike teşkil etmektedir. İşveren bu işçilerin kıdem tazminatı hakkını kazanmalarını önlemek üzere her zaman için işçi tensikatına başvurabilecektir.

Tasarının 17. maddesi ise, her türlü iş güvenliğini kökünden kazımaktadır. Bu madde karşısında, hizmet süresi üç yılı aşan işçilerin de yarını güvenlik altında değildir. İşveren, 17. maddenin 2 numaralı bendine dayanarak hizmet süresi 20 yıl ve daha fazla dahi olsa, herhangi bir işçiyi gayet indî bir sebeple ve kıdem tazminatı ödemeksizin kapı dışarı edebilecektir. Bu maddeye göre, işverene veya onun ailesi üyelerinden birine ya da işverenin başka bir işçisine sataşması veya gözdağı vermesi, kıdemi ne olursa olsun, işçinin hiçbir tazminat ödenmeden işçinin atılması için yeter sebep sayılacaktır. Dünyanın hiçbir yerinde, işçinin iş teminatını bu kadar sudan sebeplerle ortadan kaldıran bir kanun yoktur!

Toplu tasfiye

17. maddenin üçüncü bendi ve 24. madde ise işverene *"toplu işçi çıkarma"* hakkını kazandırmaktadır. İşveren, tamamen kendi takdirine göre *"zorlayıcı bir sebep"* ileri sürerek işyerini bir haftadan fazla kapatırsa veya işini daraltmak ve hattâ işlerini azaltmak isterse, 17. maddenin üçüncü bendine veya 24. maddeye dayanarak binlerce işçiyi sokağa atabilecek ve açlığa mahkûm edebilecektir.

Esasen, bu maddenin tasarıda yer almasından cesaret bulan işverenler, tasarının kanunlaşması halinde uygulamak üzere şimdiden işçi tasfiyesi hazırlıklarına girişmişlerdir. Meselâ, iki bin işçi çalıştıran Derby Las-

çilere açıklamış, ancak isim zikretmemiştir. Halen bu fabrikada iki bin işçi diken üzerinde oturmakta ve büyük bir huzursuzluk hüküm sürmektedir.

Tasarının 25. maddesi, *"sakat ve eski hükümlülerin çalıştırılmasını"* öngördüğü halde, aynı maddenin üçüncü fıkrasında işe alma keyfiyeti *"boş yer varsa"* kaydına bağlanarak bu hüküm geçersiz hale getirilmektedir.

HASAN TÜRKAY
(Sınıfını inkâr etti)

KAYA ÖZDEMİR
(Türk İş'in adamı)

Ayrıca 17. maddenin ikinci bendinin (e) fıkrasında yedi gün hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen işçinin kapı dışarı edilmesi yetkisi işverene tanınmaktadır.

Asgari ücretle ilgili 33. maddede ise *"Çalışma Bakanlığı'nca gerekli görülecek yerler ve işlerde ücretlerin asgari hadleri tesbit edilir"* denilmektedir. Buna göre, asgari ücret haddi çeşitli iller için değişebileceği gibi, aynı il içinde de farklı durumlar gösterebilecektir. Oysaki, asgari ücret, işçiye asgari geçim vasıtalarını sağlayan miktardır. Onun için asgari ücretin, bütün işkolları için, yani bütün Türkiye için tek olması gerekmektedir. Millet Meclisi buna da dikkate almamıştır.

Yeni kanunda, muhtemel zararlar karşılığı olarak işçi ücretlerinden kesinti yapmak yetkisi işverene tanındığı halde, işçilerin işten çıkartılmaları halinde kıdem tazminatı almaları hiç bir garantiye bağlanmamıştır. İşçi alacaklarının diğer alacaklardan önce ödenmesi yolunda Türkiye İşçi Partisi'nin yaptığı değişiklik teklifi red-

yı ve hazineyi dolandıran bazı işverenlerin işçi alacaklarının da üzerine yatarak emek sahiplerini açlık ve sefalete mahkûm etmelerine göz yumulmuştur.

İş Kanunu'nun bazı hükümlerine aykırı davranışlar için işverene takdir edilen cezalar ise gülünçtür. Para cezaları 100 Lira'ya kadar inmekte ve hapis cezaları da, çok defa suçun tekerrürü halinde ve en fazla bir hafta olarak verilmektedir. İşçilerin tazminatsız işinden atılmasını öngören 17 ve 24. maddeleri kötü niyetle kullanmayı âdet haline getiren işverenler için ise hiç bir ceza uygulanmamaktadır.

Tarım işçileri

En büyük eksiklik ise, milyonlarca tarım işçisinin İş Kanunu kapsamına alınmaması ve iş güvenliğinden yoksun bırakılmasıdır. Yıllardır anayasanın kendilerine de uygulanmasını ve devletin himayesini bekleyen tarım işçileri yine toprak ağalarının hiç bir sınır tanımayan istismarı ile başbaşa bırakılmıştır.

Ayrıca, tecrübe süresinin bir ayı geçmemesi, izin sürelerinin ve fazla mesai ücretlerinin arttırılması, çalışma sürelerinin kısaltılması için TİP milletvekillerinin verdikleri önergeler de, tamamen işverenler çıkarına hareket eden çoğunluk tarafından reddedilmiştir.

TİP Ankara Milletvekili Kuas, basın toplantısında, iş-

oyunu bütün çıplaklığıyla ortaya koyduktan sonra, kendi sınıflarına ihanet eden sendikacı milletvekillerinin durumunu da şöyle açıklamıştır:

İşçiye ihanet!

"İşçilere düşman milletvekillerinden dördü işçidir ve bir zamanlar işçi olduklarını unutturmak isteyen bir ruh haleti ile işçilerin aleyhinde çalışmakta fevkalâde bir gayret göstermişlerdir. Biz bu milletvekillerini halkın ve işçinin önünde teşhir etmek isteriz. İşte İş Kanunu'nu işçinin, dolayısıyla halkın aleyhine çıkarmak için çırpınan milletvekilleri:

1. AP Ankara Milletvekili Hasan Türkay (Türk İş Başkan Vekili),

2. AP İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi),

3. AP İzmir Milletvekili Enver Turgut (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi),

4. AP İstanbul Milletvekili Mustafa Ertuğrul (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi).

Yeni İş Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle, milyonlarca Türk işçisinin dünden daha ağır şekilde sömürüleceği görülecektir. Böylece sosyal güvenlik deyimi, Türkiye'de sadece kitleleri aldatmaya yarayan bir lâf olarak kalacaktır.

Her sözlerinde yoksul vatandaşlarımızın oylarıyla iktidara geldiklerini söyleyen AP'liler, sıra İş Kanunu'na gelince adaletsizliklerini ortaya koydular.

Senato'nun da bu kanunu hemen onaylayacağını umuyoruz. Çünkü Senato işçilerin hiçbir zaman giremeyeceği bir kuruluştur.

Ama işçiler, bu kanunun çıkmasına karşı her türlü demokratik imkânları kullanarak direnmelidir.

Sayın Cumhurbaşkanı bu kanunu asla kabul etmemelidir.

İş Kanunu bütün bunlara rağmen kanunlaşırsa, iptal edilmesi için gerekli bütün hazırlıkları tamamlamış bulunuyoruz.

Biz, işçi sınıfının gerçek temsilcileri olarak iş Kanunu'na hayır diyoruz. Hayır! Hayır!"

DIŞ YORUM

VİETNAM'DA KARADERİLİNİN KARA ALINYAZISI

HÜSEYİN BAŞ

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Sekreteri U-Thant'ın Vietnam barışı yönünde giriştiği bütün çabaların Johnson yönetimi tarafından sistematik bir biçimde baltalanması, Birleşik Devletlerin U-Thant'ın deyişiyle «Tarihin bu en barbar savaşını» sürdürmekte son derece kararlı bulunduğu hakkındaki şüpheleri tamamen ortadan kaldırmıştır.

Pentagon'un savaş çılgınlarının Güney Doğu Asya'daki savaşı şiddetlendirme ve yaymaya matuf, Doğu-Batı arasındaki buz çözümünü, giderek dünya barışını ciddi bir biçimde tehdit eden «dehşet tasarısı» bütün saldırganlığı ve yıkıcılığına rağmen, tasarı sahiplerine hiç de ucuza malolmamaktadır. Vietnam halkının harikûlâde direnci, ne denli güçlü olursa olsun, müstevliye, saldırganlığını hak ettiği biçimde, en ağır şekliyle ödetmektedir. Peki, Pentagon'un savaş çılgınlarının, özgürlük ve demokrasi paravanası ardında, tekelci büyük ortaklıkların çıkarlarını sürdürmek amacıyla giriştikleri hunhar saldırının faturasını ödeyen kimdir? Vietnam savaşının, Birleşik Devletler yönünden yükü kimin sırtındadır?

Le Monde gazetesinin 18 Şubat tarihli sayısında, Agence France Presse (A.F.P.)'e dayanarak verdiği küçük ama son derece ilgi çekici bir haber, söz konusu sorunun cevabını vermekte, saldırgan savaş çılgınlarının süfli yanlarından birini daha bütün çıplaklığıyla ortaya koymaktadır.

Agence Frence Press'ein Birleşik Devletler Savunma Bakanlığının bir açıklamasına atfen verdiği habere göre, Vietnam savaşı, beyazlara oranla daha çok sayıda karaderili amerikan askerinin hayatına malolmaktadır. Vietnam'da savaşan amerikan silâhlı kuvvetlerinin %11 ini teşkil eden karaderililerin kurban oranı %17,8 dir. Pentagon karaderililerin Vietnam savaşında beyazlara kıyasla daha büyük oranlarda kurban vermelerini şu nedenlere bağlamaktadır:

Karaderililer arasında okuma-yazma oranı düşük, dolayısıyla da, savaşta kullanılabilecekleri yerler sınırlıdır. Bu yüzden karaderililerin büyük bir kısmı 'piyade' sınıfına ayrılmaktadır. Piyade sınıfına ayrılanlarınsa 'eğitilmiş' olması gerekmemektedir. Öte yanda yine Pentagon'un açıklamalarına göre Karaderililer beyazlara kıyasla orduya daha fazla oranlarda yazılmaktadırlar. Orduya gönüllü yazılanların %25 ini teşkil eden karaderilileri buna iten nedenler şöylece sıralanmaktadır: Gelir sağlama, teknik dallarda bir mesleğe sahip olabilme şansı, ordu'daki hizmetin sağlayabileceği prestij..

Pentagon'un savaş çılgınlarının süfli oyununu bütünüyle anlamak için bu tüyler ürpertici tabloya daha da bir yakından bakmak gerek: Tablo ilk elde Johnson'un «Büyük Bolluk Toplumu» tasarısının içyüzünü ortaya koymakta, Amerik'da ırk ayrımının bütün hızıyla sürdüğünü ve ırk ayrımının karaderili insanı ölüme kadar kovaladığını karşı konulmaz bir biçimde tespit etmektedir. Böylece bir kez daha anlaşılmaktadır ki, Kennedy zamanında ırk ayrımının ortadan kaldırılması, karaderililerin politik özgürlüklerinin sağlanması, ekonomik ve sosyal geri kalmışlıktan kurtarılması yönünde girişilen çeşitli teşebbüsler kağıt üstünde kalmaktan öteye gidememiştir.

Amerika — Bir sizden, bir bizden..

Diğer taraftan «Ghetto»larda yaşamaya zorlanan karaderilinin eğitim sorunu da yürekler acısı olmakta devam etmektedir. Güneyin, Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia, Güney Carolina gibi azılı ırkçı devletlerinde, James Meredith'in Mississippi Üniversitesine girmek istemesiyle patlak veren kanlı olaylardan beş yıl sonra, Johnson'un ünlü «Medeni Haklar» kanununa rağmen, karaderilileri okullarına sokmamakta direnmektedirler. Güneyin azgın ırkçılığıyla tanınan eyaletleri dışında kalan, nisbeten ılımlı olarak nitelenebilen bölgelerde, okul çağındaki karaderili çocukların sadece %12'si beyazların okullarına kabul edilmektedirler. Eski bir Holywood jönü olan Californiya Valisi'nin 1963 yılından bu yana onayladığı ilk ölüm cezasının bir karaderiliye verilmiş olması Beyaz Saray uzmanlarınca hazırlanan ve geçen Şubat ayında yayınlanan «Cinayet Sorunu» raporunda ileri sürülen düşünceleri doğrulamaktadır. Söz konusu rapora göre Birleşik Devletler'de «İdam cezası» bir «piyango»dur. Ve bu «piyango», garip bir biçimde hep «Karaderililere ve yoksullara» isabet etmektedir.

Başkan Kennedy 11 Haziran 1963 yılında televizyonda yaptığı ünlü konuşmasında şöyle diyordu: «Amerika'da, hangi bölgede olursa olsun yeni doğan bir karaderili çocuğun orta öğrenimi tamamlamada, aynı bölgede aynı gün dünyaya gelen beyaz bir çocuğa tanınan şansın yarısına, Üniversite öğrenimini tamamlamada üçte bir şansa, serbest bir meslek seçiminde üçte bir şansa, işsiz kalmada iki katı daha fazla şansa, yılda on bin dolar'lık bir gelir sağlamada yedide bir şansa sahiptir. Ömrü yedi yıl daha kısa, kazancı iki kat daha eksiktir.»

O gün bugün çok şey değişmedi Amerika'da... Karaderilinin kara alınyazısı değişmedi. Saldırgan savaşın en büyük yükü onun sırtında. Pentagon'un savaş çılgınlarının, tekelci çıkar ortaklıklarının faturasını ödeyen, haksız bir savaşta haksız yere ölen o... Karaderilinin kara alınyazısı...

Che Guevara yeni cepheler açarken Johnson da silâh politikasında ric'ate başladı...

CHE GUEVARA
(Nihayet konuştu)

15 Nisan 1967 Cumartesi günü, Uruguay başkenti Montevideo'ya 150 kilometre mesafede, Punta Del Este şehrinde, *"O.A.S."* (Amerika Kıt'asındaki Devletler Teşkilâtı) konferansı sona erdi.

Toplantıya katılan 20 devlet başkanından 16'sı (21'inci üye Küba, 1962 başında *"O.A.S."*den ihraç olunmuştur) Washington direktiflerine uyup, ortak bildiri altında imzalarını attılar. Ekvator, Haiti, Nikaragua, Bolivya çekimser kaldılar.

Böylece, Birleşik Amerika Devletleri (U.S.A.) Başkanı Johnson tarafından ısrarla istenmiş bu *"zirve konferansı"*, bir bildiriyle kapandı. Johnson aleyhine Punta Del Este sokaklarında halk gösterileri ve Ekvator Başkanı A. Gomez'inki gibi Washington eğilimlerine aykırı bazı demeçler, Amerika'nın lider çevrelerince fazla ciddiye alınmadı.

"Amerika kıt'ası ortak pazarı" denildi. *"Komünist akımların önlenmesi"*'nden bahsolundu. V.s.

Ortak bildirinin sonuna da, *"...şart sayılmayacak askeri masraflar indirilmelidir..."* cümlesi yerleştirildi.

İşte, bütün "klâsik" gösterişi içersinde, Punta Del Este konferansının *"atom çağı"* karakterini bu cümlede aramak gerekir.

Çünkü, devirlerdir Lâtin Amerika ülkeleri, Washington'dan mülhem askeri diktatörlükler idaresinde sürünegelmişlerdir. Askeri diktatörlükler silâh alış verişleriyle oyalanmışlardır. Hattâ Latin Amerika ortamında edindiği bu alışkanlığı, Birleşik Amerika, İkinci Dünya Harbi sonrası diğer ülkelerde de tatbike koyulmuştur. Aynı sebeple, Washington, sivil devlet

Latin Amerika'nın her köşesinde yeni bir kurtuluş cephesi açılıyor

LÂTİN AMERİKA DÖNÜM NOKTASINDA...

HALÛK TANSUĞ

adamlarından çok ülkelerin askerî liderleriyle iş görmeye çalışmıştır.

Şimdi ise, *"şart sayılmayacak askerî masraflar indirilmelidir"* fikri Punta Del Este'de (ilk defa) ortaya atılıyor.

Silâhlanmanın (az oranda dahi olsa) azaltılması, Latin Amerika ülkelerinde askerî diktatörlüklerin nisbeten ön plandan çekilmesi demeye gelir. Silâh lüzumu azalan bir ülkede, askerî diktatörlük sebebi hikmeti (hiç değilse) azalmış sayılacaktır. Daha çok sivil idarelere yönelim başlayacaktır. Sivil idareler açısından, Amerikan askerî kudreti, askerî rejimler derecesinde önemli unsur addolunmayacaktır.

"Silâh" ise, Washington idarecileri bakımından ve İkinci Dünya Harbinden bu yana, çift yönlü dış politika faktörüdür. Başka deyimiyle, Washington, hem silâh tehdidiyle hasım Sovyetler Birliği'ni yıldırmaya çalışır, hem de silâh satışı yolundan Doğu Bloku dışındaki (tarafsız veya müttefik) ülkelere sızma imkânı kazanır.

Dolayısıyle, silâhlanma ve silâh ihracatı (getirdiği maddî kâr dışında) Washington dış politikasının çift yönlü temellerinden biridir de... *(Bak: ANT, 18 Nisan 1967, sayfa 13).*

Şimdi Punta Del Este'de, Johnson idaresi, Amerika'nın bu dış politika temelini sarsıyor. Yedek politika kozu bulunmayışına rağmen, *"silâh"* unsurunu ikinci plana itiyor. Acaba bu garip gelişme nedendir? Sebep, Johnson'un bir hatası mıdır? Yoksa, olayların kaçınılmaz bir sonucu mu?

Punta Del Este kararları açısından dünya olayları kıymetlendirildiğinde görülür ki, Latin Amerika'da silâhları azaltmaya yöneliş, olayların zoruyla ortaya çıkmıştır. Bütün zenginliğine rağmen, Birleşik Amerika'nın bütçesi, yetersizliğe düşmüştür. Bir taraftan Vietnam Harbi masrafları, bir taraftan atom ve füze silâhlarının mâlî yükü, öbür taraftan ufukta beliren ekonomik buhran emâreleri, Johnson'u telâşlandırmıştır. Kısacası Latin Amerika ülkelerine hem askerî hem de ekonomik yardım, geniş çaplarda, Washington için imkânsızlaşmıştır.

Bu sebeple Johnson'un iki ihtimâlden birini seçmesi gerekmiştir: Ya, Latin Amerika diktatörlüklerine silâh verip onlara ekonomik yardımı azaltarak bu ülkelerin içerden çökmesini kat'iyetle göze almak. *(Bak: ANT, 28 Mart 1967, sayfa 13).* Veya silâh yardımını azaltıp ekonomik yardımı çoğaltarak, Washington'un Latin Amerika'da hegomonyasını bu yoldan devama çalışmak.

Punta Del Este konferansı, bahis konusu yeni denemenin Birleşik Amerika açısından ilk belirtisidir.

■ *İki yıldır ilk defa sesi çıkan Guevara "Parola Vietnam'lar yaratmaktır" diyor*

Latin Amerika, Washington'un tutum değişikliği dolayısıyla bir dönüm noktasında bulunurken iki yıldan beri kayıp bulunan ünlü ihtilâlci Che Guevara'nın Havana'daki bir teşkilâta gönderdiği mesaj Küba gazetelerinde yayınlanmıştır. Dünya ülkelerine hitap eden ve nereden gönderildiği bilinmeyen mesajında Guevara, Bolivia ve Brezilya'da yeni ihtilâlci cepheler açıldığını bildirdikten sonra *"Parola, dünyada iki, üç hattâ daha çok Vietnam yaratmaktır"* demekte ve Komünist Çin ile Sovyetler Birliği'ni Kuzey Vietnam'ı tek başına bırakmakla suçlamaktadır.

Latin Amerika'da çete savaşının hızlandığını bildiren Guevara şimdiye kadar çeşitli ülkelerde görülmüştür ve kendisinin gittiği her yerde mukavemet hareketleri organize ettiği anlaşılmaktadır.

KATOLIK PAPAZI VE NAZI SUBAY
(Vatikan'ın bağışlanmayacak günahı!)

ALMANYA

■ *Vatikan'ın Hitler ile imzaladığı Concordat bugünkü Alman Hükümetini bağlar mı?*

GEÇEN hafta, Batı Alman (Katolik eğilimli) *"Echo Der Zeit"* dergisi, bir haber yayınladı. Aynı haber, iki gün sonra, Vatikan temsilcileri ağzıyla (dolaylı dahi sayılsa) teyid edildi. Böylece, İkinci Dünya Harbi devrelerinde Vatikan'ın Hitler'le imzaladığı yazılı anlaşma *(Concordat)* meselesi, tekrar ortaya çıkıverdi.

"Concordat" meselesiyle beraber ise, bir takım eski iddialar, (doğru veya yanlış) hafızalarda canlandı:

1) Hitler'i iktidara getirip Almanya'daki Sosyalist akımı bastırmada, Amerikan sermayesi ve İngiliz politikası kadar, Katoliklik merkezi Vatikan'ın da rolü olmuş muydu?

2) Hitler'den önce Almanya Başbakanı Von Papen (ki Katolik'ti), Vatikan'ın gizli Kardinal'lerinden biri miydi?

3) Sovyetler Birliği'ndeki ekonomik kalkınmayı Doğu ve Batı Avrupa ülkeleri için tehlikeli sayan Papalık, Hitler'i, Doğu'ya müteveccih bir Dünya Harbi'ne teşvik etmiş miydi?

4) Nazi kuvvetlerinin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan'ları işgalleri üzerine, Vatikan, bu bölgelerdeki halkı Katolik dinine çevirmek için Hitler'ci teşkilâttan faydalanmış mıydı?

5) Tüm Avrupa'da yaşayan Yahudi'leri, Hitlerci işgal kuvvetlerine ihbar edenler çoğunlukla katolik unsurlar mıydı?

6) Katolik'lerin Yahudi'leri İsa'nın çarmıha gerilmesi olayı yüzünden *"Allah Katili"* (Deicide suçu işlemiş) saymaları, bahis konusu Yahudi katliâmı sebeplerinden biri miydi?

7) Nazi'lerin, gerek Yahudi'leri gerekse Doğu ve Batı Avrupa'lı diğer unsurları kütle halinde öldürdükleri, Papa Pius XII tarafından biliniyor muydu?

8) Pius XII, Hitler'cilerin toplama kamplarına; gaz odalarını; jenosid hareketlerini; ve diğer korkunç cinayetlerini biliyor idiyse, acaba neden (doğrudan doğruya veya dolaylı bir lisanla) aynı katliâmı takbih etmedi? Katolikleri uyarmadı?

9) Pius XII, Hitler'le bir anlaşma (Concordat) imzaladı mı? Böylece Vatikan, Nazi Almanya'sını Sovyetler'e karşı silâhlı çatışmaya teşvik etti mi?

"Echo Der Zeit"'a göre, Batı Almanya'da Vatikan idaresine tâbi Katolik din okulları vardır. Bunların eğitim programı, Papa Pius XII ile Hitler arasında imzalanmış şu meşhur *"Concordat"*'ya (anlaşmaya) göre ayarlanmıştır.

Oysa, Batı Almanya eyaletlerinden Bade-Wurtemburg ve Rhenanie Palatinat'da, bu *"confessionel"* okullarının programları şimdi değiştirilmektedir.

İşte, Vatikan, Federal Almanya Dışişleri Bakanı Brandt'a bu sebeple bir protesto yollamıştır. Çünkü, Batı Alman Hükümeti, *"confessionel"* dinî okulların programlarını değiştirmekle, 1933 tarihli *"Concordat"* hükümlerine aykırı hareket etmektedir.

Eskinin iftihar vesilesi sayılamayacak zihniyeti, şu sıralar acaba neden böylesine tazelenir? Nazizm hortlatılmak mı istenmektedir? Yoksa hortlama tehlikesi mevcut faşist tehlike önlenmeye mi çalışılmaktadır?

KÜLTÜR EMPERYALİZMİ ÜZERİNE KONUŞMALAR

Emperyalist bir kültürün varlığından söz edilebilir mi? Kültürde emperyalizm nerde başlıyor, nerde bitiyor? Kültür emperyalizminin işleyişi nasıldır? Basını, milli eğitimi, sanat kollarını nasıl etkiler? Bu etkilere karşı —batı düşmanlığı şeklinde yozlaştırmadan— nasıl direnebiliriz? Geçmişten devraldığımız kültür mirasının nitelikleri nelerdir? Türk kültürü nelere karşı direnmeli, neleri benimsemelidir? — Bu açık oturum, bu sorunların cevaplarını tartışmak, aramak, bulmak için düzenlendi. Arkadaşımız Ferit Edgü'nün, Paris'te, ANT için düzenlediği oturumda tartışılan sorunların ve ileri sürülen düşüncelerin bütün Türk aydınlarını, düşünürlerini, sanatçılarını yakından ilgilendireceğini, verimli tartışmalara yol açacağını umuyoruz.

F. EDGÜ.— Son yıllarda, hemen bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, memleketimizde de, Batı'yı bir toptan yadsıma eğilimi göze çarpmaktadır. Batı kavramı çevresindeki tartışmalar yeniden alevlenmiştir. Ama bu kez sorun oldukça değişik açılar altında tartışılmaktadır. Konuyu, sosyoloji tarihi açısından ele alan Niyazi Berkes'in incelemeleri, sorunun hangi yönden ele alınması gerektiği noktasında belirli bir ışık getirmiştir, diyebiliriz. Berkes'in Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler adlı kitabı şu cümle ile sona eriyordu: «Batıcılık hiç bir yerde gerçekleşmemiş, sadece gericiliğe yarayan, bir bireyci aydınlar ütopyasıdır.» Son zamanlarda bu görüş, belki bir yanlış anlaşılmanın sonucu, daha da öteye götürülmüş, ve az önce de belirttiğim gibi, Batı'yı bir toptan yadsıma eğilimine dönüşmüştür. Bugün, bir çok aydınımız Batı kültürünün emperyalist niteliklerinden söz etmekte; yalnız iktisadi sömürücülüğün değil, aynı zamanda bir kültür sömürücülüğünün de yürürlükte olduğundan, bu alanda da sömürücülere karşı savaşmaktan söz edilmektedir. Yani bir zamanki toptan Batı hayranlığı, bugün yerini toptan bir Batı düşmanlığına bırakmak üzeredir. Açıkça söylemek isterim ki, ben bu davranışın da birincisinden daha verimli olacağına inanmıyorum.

Sorun şudur: Bugün gerçek bir kültür sömürgeciliğinden sözedilebilir mi? Kültür emperyalizmi diye bir şey var mıdır? Varsa bunun işleyişi nasıldır? Bu ne zaman başlamıştır? Buna karşı bugüne değin Türk toplumunda bir karşı koyuş olmuş mudur? Böylesi bir karşıkoyuşta dikkat edilecek noktalar neler olmalıdır? v.b.

P. N. BORATAV.— Soruların tartışmasına girişmeden önce bir iki açıklamanın faydalı olacağını sanıyorum.

Kültür sözcüğünden, çokluk, değerliliği -belirli birtakım ölçülere göre- onaylanmış, olumluluğunu kabul ettirmiş, söz ve sanat ürünleri anlaşılır. Ama, kültüre bu tanımlamayı yapan çevrelerin onaylamasından geçmeden de, kendi okuyucu, dinleyici, seyirci... çevresi olan, öteki çevrelerin yargısına aldırış etmeden yaratılan, yaşayan, gelişen bir başka «kültür» daha olduğunu unutmayalım: değerini küçümsesek de, onu «kültür dışı» saysak da o, başka ortamlarda bizim «gerçek kültür» dediğimiz ürünlerin işini, kendi ortamında görmekte, düşün, duygu, dünya görüşü, töreler ve görenekler karşısındaki tutumlar, v.b. gibi türlü sorunlarda kendi etki çevresini beslemektedir. Kültür tartışmalarında bu olguyu göz önünde tutmak zorundayız.

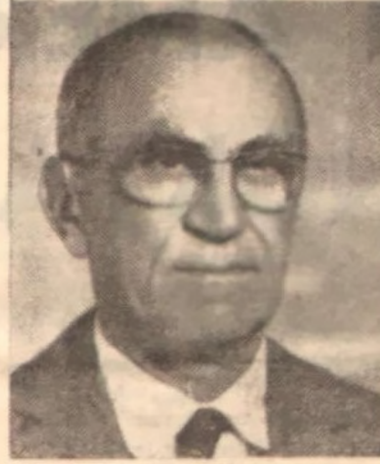
Tanımlama aydınlığı açısından da, kültür deyince, hem sanat -söz sanatları ve ötekiler- hem bilim, hem de düşün (felsefe, dünya görüşleri v.b.) alanlarında çalışmaları ve yaratmaları anladığımı belirteyim. Bu küçük açıklamayı yaptıktan sonra, şimdi sorularınızı cevaplamaya çalışayım.

Evet, ben Emperyalizm - sömürgecilik kavramlarının kültür alanına da aktarılacağı kanısındayım. Emperyalist bir kültürün varlığından söz edilebilir, çünkü politik bir emperyalizm —yeni kılıklara bürünmüş olarak bugün de ayakta duruyor; onun buyruğu altında tuttuğu ülkelerde —ya da çevrelerde— örgütleri var; bu örgütler, emperyalist düzeni yürütmek için, her alanı olduğu gibi, kültür alanını da denetlemek isteyecektir: okullar, basın ve yayın organları, edebiyat ve sanat kolları... kurulu düzenin bozulmasını önleyecek yolda «fikirlerin ve duyguların» beslenmesini sağlamak için çaba gösterecektir.

Kültür emperyalizminin işleyişi, kültür yaratmalarının çeşitli kollarına göre, çeşitli görüntülerde olur: büyük tirajlı basının —sosyalist olmayan memleketlerde— büyük monopollerin, ya da onların uyruğu olan ortaklıkların veya kişilerin ellerinde olduğunu hep biliriz. Emperyalizm, buyruğunu yürütmek istediği yerlerde bu tipteki basını, türlü yollardan kendi politik çizgisinde tutacaktır. Basının, daha dar anlamıyla kültür yaratmalarında —vasıtalı vasıtasız— etkisi herkesçe bilinen bir şey: yazara, hiç olmazsa büyük ad kazanıncaya kadar ekmek parası veren kapı, basın kapısıdır.

Emperyalist bir dış politikanın uyruğu olan hükümetlerin milli eğitim politikasının da bu genel politikanın etkisi dışında kalacağı düşünülemez; ve bu etkinin direnme güçlerinden yoksun olan, her öğretim basamağında —üniversite ortamına kadar— kendini duyurması bir alın yazısıdır.

Tiyatro, sinema, edebiyat, müzik ve çeşitli sanat kollarında iş daha çapraşık: bunlar savunma güçleri daha büyük bir cephe kurabilirler; ama, yığınlar üzerinde en çok eğitim etkisi bunlardan geldiğine göre, emperyalist kültürün sızdığı ölçüde en yıkıcı sonuçlar da bu kültür kollarından gelir. Ama, öte yandan da, politik bakımdan denetlenmesi en çetin olan da [illegible]at ve edebiyat kollarıdır: sanatçı, şair, romancı — hele belli bir güce erişip kendini tanıtmış, ad yapmışsa, bilinçli ve hesaplı olarak kafasını satmadıkça, kolay kolay buyruk altına sokulamaz. — Kazancı onun yaratma gücüne bağlı olan «iş veren» de, onun düşün özgürlüğüne — politik düzen kökten kırıcı yollara baş vurmayı zorlayıncaya kadar hiç olmazsa — saygı gösterir.

PERTEV NAİLİ BORATAV

Türk toplumunda kültür emperyalizmine bir karşı koyuş olmuş mudur? sorusuna iki örnekle cevap vermek istiyorum. Bunlardan birincisi arkeoloji alanındadır. Bildiğiniz gibi, Cumhuriyet döneminden önce, Osmanlı toprakları üzerindeki arkeolojik kazıların verileri batı müzelerine taşınırdı. Cumhuriyet rejimi, kurtuluş savaşının emperyalizm üzerine zaferinin bir sonucu olarak kültür alanında en göze batan, en kolay önlenecek nitelikte görünen, bu «sömürücü» yağmacılığa son verdi. Vereceğim ikinci örnek, Atatürk'ün anti-emperyalist ulusçuluk anlayışıdır. XIX. yüzyıl batılı tarih ve dil bilimlerinin bir verisi niteliğiyle beliren ve 1933'te Almanya'da bir devlet politikası hâlini alan hindo-avrupalı (nazilerde «aryen») soyun üstünlüğü ve uygarlıkları dünyaya yaydığı görüşü. Bu görüşe karşı Atatürkçü tepki: bilinen Hindo-avrupalı uygarlıklardan daha eskilerini yaratan ulusların Türk soyundan olduğu; Sümer, Hitit dillerinin Türkçe ile aynı kökten geldiği; Hindo-avrupa dilleri ile Türk dilinin, en uzak geçmişte, aynı köke çıktığı...

F. EDGÜ.— Ama bu da yanlış bir görüştü. Bir yalnışlığa başka bir yanlışlıkla karşı çıkılıyordu. Olumlu bir yanı var mıydı? bilmiyorum; ama bilimsel hiç bir yanının olmadığını bugün hepimiz biliyoruz.

GÜZİN DİNO

P. N. BORATAV.— Aslında bu görüş yeni bir ulusçu romantizmdir. Haklı bir tepki olmakla beraber, her romantizm gibi, zararlı yönleri vardır.

F. EDGÜ.— Öyle sanıyorum ki bugün her zamankinden daha çok gerçekçi olmak zorundayız. Böylesi romantizmlerin Türk toplumuna bir yararı olmadığını gördük. Gerçekçiliği öneriyoruz ama, abartmalarla, dün olduğu gibi bugün de, gerçeğin dışında bir noktada buluyoruz kendimizi. Sizce bugün, bu alandaki gerçekçilik kendisini nasıl belirlemelidir?

ABİDİN DİNO

FERİT EDGÜ

P. N. BORATAV.— Batı'nın sömürgeci - emperyalist tutumuna karşı direnmeyi batı-yabancı-düşmanlığı şeklinde yozlaştırmamak, Batıdan gelen herşeyi «küfür» saymamak; bilimde ve sanatta yerli -özel niteliklerle, uluslar- arası insanlık değerlerine ayrı ayrı haklarını tanımak gerekir.

Batıda bugün, XIX. yüzyılla, XX. yüzyılın başlarına baka, kültür alanında söz sahibi olan, ağır basan kişilerin, bilinçli olarak sömürücü - emperyalist düzenden yana değil, özgürlükleri için savaşan uluslar ve topluluklardan yana olduklarını unutmamak.

Batılı bilimin, her gün daha belirli olarak, eskiden kurtulamadığı ön-yargılardan («aryen» soyunun ve uygarlığının, hıristiyanlığın üstünlüğü vb.) kurtulduğu, insanlığı değer yargılarıyla sınıflamadan görmek çabasında çok ilerlemeler yaptığını kabul etmek, böylece Batı bilimine karşı eski güvensizlikte direnmemek bu gerçekçi tutumun ana ilkeleri olmalıdır.

Bugün emperyalist kültürün yayıcıları, eskiye baka, çok güçsüzdür. Büyük düşün ve sanat adamları anti-emperyalist cephededir. Ekonomik baskısı altında tuttuğu ülkelerin kültür alanını emperyalizm, ancak kendi uyruğu olan hükümetlerin aracılığıyla denetleyebiliyor. Hükümetlerin kontrol ve baskıları, şartlara ve karşı koyucu güçlerin direnmelerine göre değişik olur. Örneğin 1946'lardan 1960'a dış baskı araçları ve olanakları bugünkü kadar çeşitli, bol ve zengin olmadığı halde, Türkiye'de hükümetin kültür hareketlerine karşı tutumu daha ezici olabilmiştir: Üniversitelere saldırmaları kışkırtmak, resim, heykel, seramik gibi sanat yaratmalarında oraklı çekiçli umacılar göründüğü bahanesiyle bu sanatları bile «sansür»den geçirmek gibi. Bugünkü idarenin baskısı en çok, hükümetin doğrudan doğruya denetleme yetkisini elinde tuttuğu Milli Eğitim (okullar) alanında oluyor. Okul dışı kültür eğitiminde asıl büyük tehlike yukarda değindiğimiz, ve çokluk «kültür dışı» sayılan, ve asıl halk kalabalıklarına yayılma olanağını taşıyan ürünlerindedir: çünkü bu alanı kontrol imkânı ancak büyük mâli güçleri elinde tutanlardadır. Halkın zevki, eğilimleri çok kazançlı bir işletme niteliğindedir bu iş a'anı için. Eskiden din için «halkın afyonu» terimi kullanılırdı. Şimdi belli bir çeşit edebiyatla, sinema ile, radyo, televizyon vb. yayınlarla halk yığınlarını uyuşturan ya da, kolayca erişilen başarıların hayaliyle oyalayan çeşitli «kültür araçları»nı bu terimle tanımlamak yanlış olmaz.

Yayının devletleşmediği ülkelerde, bu yalancı kültüre karşı savunmanın tek yolu, onun eriştiği yerlere olumlu gerçek kültürü ulaştırabilmekle mümkün olur.

A. DİNO.— Pertev sorunun bir çok yönleri ile karşı karşıya kalarak sorunun bir çok yönleri ile ilgili karşılıklar verdi. Söylediklerinin hepsi de çok ilginç. Şimdi ben, Ferit'in soruları üstünde düşündüklerimi söylemeye çalışacağım. Birincisi şu, düşünce emperyalizmi yalnızca az gelişmiş ülkeleri mi ilgilendiriyor? Yoksa daha karışık bir sorunla mı karşı karşıyayız? Hatırlayacaksınız bir süre önce Fransa'da Sorbonne profesörlerinden ve sanat eleştirmenlerinden Etiemble bir çıkış yapmıştı. Bu çıkışa göre fransız kültürü, özellikle Fransız dili tehlikedeydi. Tehlikenin kaynağı Amerikan kültürüydü. Etiemble'a bakılırsa, Fransız kültürü yozlaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Fransız dili âdeta melez, karma bir dil olmaya yüz tutmuştu. Bunun adını da taktı: «Franglais» diyordu buna. Türkçeye çevirecek olursak Firenk-ingiliz dili gibi bir şey oluyor. Demek istiyoruz ki kültür emperyalizmi yalnızca az gelişmiş ülkeleri değil, çok gelişmiş ülkeleri de ilgilendiren, kuşkulandıran bir sorun durumuna gelmiştir.

Elbette ki bugün en güçlü emperyalist memleketi meydana getiren Amerika, kültür emperyalizminin tek kaynağı değilse bile, hiç şüphesiz baş kaynağı halinde.

Demek oluyor ki sorun, yalnız az gelişmiş ülkeler sorunu değil. Amerika'ya göre, askeri ve iktisadi planda, daha az güçlü memleketler için de söz konusu. Elbette ki bizim memleket gibi şu ya da bu ölçüde az gelişmiş bir ülke için, bu sorun çok ciddi bir sorundur ve eğer Fransa buna karşı direnmek zorunluğunu duyuyorsa, bizim bu zorunluluğu bir kat daha fazla duymamız gerekir.

Bu sözünü ettiğimiz kültür emperyalizminin başlıca özelliği çok dolambaçlı yollardan sızmasıdır. Yani bu sızıltı, belki en tehlikeli yolunu küçük yaştaki çocuklar ve gençler üstünde gösteriyor. Kültür emperyalizmi gayet mâsum şekiller alıyor. Örneğin evimden çıkar çıkmaz, burada, Paris'te, bir kaç adım atınca bir oyuncakçı dükkânıyla karşılaşırım St. Jacques sokağında. Bu dükkânda birtakım, tatlı, güzel oyuncaklar vardır. Örneğin çok güzel küçük makinalı tüfeklerdir bunlar, ya da bombardıman uçakları. Nedense bu uçaklar hep Amerikan bayraklarıyla süslüdür. Sonra bol miktarda kovboy kıyafetleri vardır. Bilirsiniz, kovboy genellikle çok zararlı bir mahlûkla uğraşır, o da kızıl derilidir. Kızıl derili, mutlak öldürülmesi gereken, vahşi, başka ırktan (adı üstünde kızıl ırktan) bir yaratıktır. Bütün oyun düzenleri, Amerikan uçaklarıyla başkalarını bombalamak (tabii ki bir oyun bu), kızılderilileri yoketmek ve buna benzer daha birçok mâsum, çok tatlı oyunlarla uğraştırmak çocuğu. Çocuk bir az büyüyünce, gene bizim mahalleden söz ediyorum, St. Sévérin sokağında bir sinema vardır, sık sık western haftaları düzenler; bu haftalarda bilindiği gibi sürekli olarak kovboy filimleri gösterilir. Bunlar Amerikalıların göç çağına ait filmlerdir. Bunlarda da genel olarak, bol bol, eski deyişle kızılderili «imha» edilir. Çünkü kızıl derili mutlak kötü kişidir. Demek istiyorum ki daha küçük yaşlardan itibaren, oyuncaklarla, dergilerle, filimlerle bir saldırganlık eğilimi beslenir çocukta. Bu arada yeni bir tür de türemiştir: science-fiction, masal-bilim gibi bir şey. Bunda da çoğunluğu Amerikalı olan bir takım üst-insanlar geleceğin teknik araçlarıyla birlikte, çok kötü ve besbelli beyaz olmayan yıldızlar arası bazı yaratıklarla savaşırlar. Yani saldırganlık, yalnız geçmişe ait değil, geleceğe ait bir biçim almıştır. Bunun da doğrudan doğruya kültürle ilişiği yok gibi görünür, ama kültüre hazırlık çağındaki çocukların daha başlangıçtan itibaren, başkalarını yoketme ve saldırgan bir tavır takınmaya hazırlayan bazı araçlar olarak beliriyor. Anlatmak istediğim şu ki, bu saldırganlık eğilimi bir yandan bu saldırganlığı yapanlar için hazırlandığı gibi, aynı zamanda bu saldırganlığa uğrayacak olanlara da, bu saldırganlığı doğal bir şeymiş gibi gösteren bir alıştırma yöntemi olarak ortaya çıkıyor. Kültür emperyalizmi böylece bir takım erken çağlardan itibaren çocuk üzerinde bir hazırlık yapmaktadır. Öyle sanıyorum ki Türkiye'de de bunun bazı izleriyle karşılaşılabilir.

Gelecek Hafta:
Türk İntelligensia'sının Batı'ya karşı tutumu

HALK PARTİSİ NEREYE GİDİYOR?

haftanın karikatürü

— Ee... Bizim tencere bu. Bugün doğurur, yarın ölür!..

Semih Balcıoğlu — Tercüman

Önümüzdeki cuma günü toplanacak olan CHP Kurultayı geçtiğimiz hafta bütün gazetelerde ele alınan başlıca konu oldu. Yazarların hemen hemen hepsi Kurultay'da Feyzioğlu ekibine pek şans tanımıyor, Ecevit'çilerin zaferine muhakkak nazarıyla bakıyordu. Üzerinde önemle durulan nokta, Kurultay sonrasında CHP'nin nasıl bir gelişme göstereceği ve bu gelişmelerin Türk siyasî hayatını ne yönde etkileyeceği idi.

Nitekim Cumhuriyet'te Nadir Nadi, Feyzioğlu ekibinin yavaş yavaş CHP dışına itildiğini belirterek **«CHP hesabına bir ölüm kalım sınavı sayabileceğimiz bir operasyon, öyle görülüyor ki, olağanüstü kurultayda bir tasfiye hareketi biçiminde gerçekleşecek, fakat bu tasfiyenin yankıları belki bir takım gelişmelere yol açabilecektir. Sonucun Türk demokrasisi için hayırlı olmasını dileriz»** diyordu.

Ecvet Güresin, tasfiye sonrasındaki gelişmeyi şöyle değerlendiriyordu: **«Sekizler olayını ya[illegible] sanıyorlar ki, eğer eskimiş Halk Partisi'nden koparlar da, parlamentoda bir grup teşkil ederlerse, yeni parti CHP'nin yerini alabilir. Hele bir «piri fâni» olan İnönü göçtükten sonra denge tekrar kurulur. İşte aldandıkları taraf burasıdır. Nitekim DP zamanında da, bunlar gibi, Menderes faktörünü hesaba katmadan, kitlenin psikolojisini düşünmeden aldananlar görülmüştür. Kırk yıllık bir siyasi teşekkül, isterse oy nisbeti yüzde 28'e düşmüş bulunsun, kolay kolay dağılmaz. Kaldı ki İnönü hayattadır.»**

Aynı gazetenin yazarlarından Burhan Felek ise bir CHP'li olarak partideki çekişmeyi şu şekilde yorumladı: **«Bence hakikat, hâlâ Halk Partisi'nde idareyi elde tutan zümrenin seçimi istenilen neticeye ulaştıramamış olmasının tepkilerinden doğmuş kavganın zaman zaman şekil değiştirmesinden ibarettir. Çünkü seçimi kaybeden kurmay, işi bir seçim tâbiye hatası olmaktan çıkararak bir politik tâbirin izahı ve nihayet Halk Partisi'nin kırk seneden beri tuttuğu yolun hatalı olduğu iddiasıyla siyasi yelpazede yerinin tâyini şekline sokulmuştur. Ne var ki bu gelişmeler aşağıdan yukarı değil, yukarıdan aşağı yapıldığı için teşkilâtta yer yer çekişmeler, zirvede de bir iktidar mücadelesi başlamıştır. Bugün türlü mâna ve izahlara büründürülen çekişmenin esası budur. Ve daha kat'isi, gelecek seçimde kimlerin liste başlarını tutacağı dâvasıdır.»**

AKİS'te Metin Toker, Feyzioğlu ekibinin âkıbetini şöyle açıkladı: **«Türkiye'de bir belirli çevreyle birlikte - Allahtan bu çevre tamamiyle deşifre olmuştur - CHP'ye bir Demirel aranmaktadır ve Turhan Feyzioğlu bu talihsiz role adaylığını koymuştur. Oyunun bu olduğunu yalnız CHP'liler değil, çok tarafsız da açıkça görmektedir. Ve Kurultay'da neticeyi almak bundan dolayı zor olmayacaktır.»**

4 NUMARALI CELLÂD!

Ortada bir Endonezya tatbikatı var. Oradaki müslümanları da sizin yoldaşlarınız imha etmek istemişti. Orada da sizin adamlarınız ihtilâl yapıp başa geçmek gayretini göstermişlerdi.

Ne oldu âkıbetleri?

Pis leşleriyle Endonezya sokakları doldu. Kanlarıyla Endonezya'nın nehirleri günlerce kızıl renkte akmaya başladı.

Bunu mu istiyorsunuz?

Zarara rıza gösterene acınmaz!

N. MUSTAFA POLAT
(Bâbıâlide Sabah - 18.4.1967)

Gürültay

Adalet'te Fatin Fuad ise, tasfiye sonrası hakkında şu tahminde bulunuyordu: **«İnönü, işlerini kurultayda bitireceğiz, diyor. Doğrudur, bitirir ve mutlaka bitirecektir. Ama, bunu yapacak o düzme ve devşirme Kurultay, yalnız sekizlerin defterini dürmekle kalmayacaktır. Neticede hiç şüphe edilmesin ki, az sonra İnönü'nün de nihayet Halk Partisi'nin de işi bitecek ve tabiatın hükmünü yürütmesine kimse engel olamayacaktır.»**

Son Havadis'te Mümtaz Faik Fenik, ortanın solu hareketinin amacını şöyle değerlendirdi: **«CHP'de altıoktan devletçilikten başka ne kalmıştır? Hem o da artık, özel teşebbüsün yapamayacağı şeyleri yapan devletçilik değildir. Gün geçtikçe gerçek mânasını ve hüviyetini alacak ve herhalde TİP'in de beline vuracaktır. Gözlerini şimdi TİP'e oy veren o küçücük azınlığa dikmişlerdir. Çünkü estirdikleri yel kayadan başka bir şey koparamayacaktır. İşte Halk Partisi Kurultay'a şimdi bu hava ile gidiyor. Gidiyor ama, galiba kendisi de beraber gidiyor.»**

Bugün'de Refik Özdek'e göre: **«Yozlaşmayı, bozulmayı önleyecek küçük operasyonlar, organik bünyelerde olduğu gibi siyasi bünyelerde de bazen zaruridir ve bunların yapılması bünyeyi sıhhate kavuşturur. Fakat CHP bünyesi ağır hastadır. Öyle küçük bir operasyonla şifa bulacak durumda değildir... 28 Nisan'da hiç bir şey halledilmeyecek. Kurultay bir gürültay olacaktır.»**

Bâbıâlide Sabah'ta Vecihi Ünal, CHP'nin ortanın solu politikasının dayandığı kitleye çeliştiğini belirterek şöyle diyordu: **«Halk Partisi, teşekkül ve terekküp tarzı itibariyle eşrafa, mütegallibeye ve yüksek bürokrasiye dayanmaktadır. Bu sebeple, hüviyeti isminin zıddıdır ve daima halktan uzak kalmıştır. Merkez solcularının salon sosyalistlerini avlayıcı politikasıyla CHP'nin dayandığı temel tam bir çatışma durumundadır. Kökünden kopan, temelinden kayan CHP bu tenakuzu düzeltmeye çalışacağına tavandaki çatlakları sıvamakla meşgul olmaktadır. Kurultay bir kaç kişinin ihraciyle de, tarafların uzlaşmasıyla da neticelenebilir. Fakat, bu netice, temeldeki bozukluğu asla düzeltmeyecek ve parti içi mücadeleler kurultaydan sonra da devam edecektir. CHP ya politikasını dayandığı kitleye uyduracak veya yeni hüviyetine uygun yeni bir temele dayanacaktır. Bunun dışında kalan her çırpınış CHP'yi biraz daha batıracaktır.»**

Gafın böylesi!

Ankara (Y.G.) — Federal Almanya'nın eski başbakanlarından Konrad Adenauer'in önceki gün ölümü üzerine Başbakan Süleyman Demirel tarafından 1948'de ölmüş eşi Aguste Adenauer'e bir başsağlığı telgrafı çekilmiştir.

Müteveffa Bayan Adenauer'e gönderilen telgrafın Alman Posta İdaresi tarafından kime verileceği merak edilmektedir.

YENİ GAZETE
(21.4.1967)

BUYURUN CUMA NAMAZINA!

Bütün mekteplerin, üniversitelerin, fabrikaların, resmi dairelerin, hususi işyerlerinin cuma namazı saatlerinde işçi, memur ve talebelerine izin vermeleri, programlarını cumaya göre hazırlamaları lâzımdır. Aksine hareket edenler zâlim ve fâsıktırlar. Temerrüd gösterenlerin küfrüne hükmolunur.

Bir müslüman, kendisine Cuma için izin vermiyen âmirini dinlemeğe mecbur değildir. Zira (Hâlik'a mâsiyette kula itaat yoktur!) *Cuma namazı kıldırılmıyorsa o işi terketmek lâzımdır. Bizim rızkımızı işverenler ve âmirlerimiz değil Cenab-ı Hak vermektedir.*

. . . .

"Beş vakit namazı yaşlılar kılsın. Bana cumalar yeter" *diyen kâfir olur.*

MEHMED ŞEVKİ EYGİ
(Bugün - 14 Nisan 1967)

ANT ● Haftalık Siyasî Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL ● Tel: 27 81 99 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL

Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira ● Yurt dışı abonelere posta ücreti ilâve edilir ● İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları %20 indirimlidir ● 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartıyla 50 Lira'dır.